

Att bosätta sig för samhällets skull

En WPR-analys av svenska riksdagens debatt om EBO-lagen

Tanya Möller Forastieri

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: VT 2020

Handledare: Olof Beckman

Omfång: 12986 ord

Abstract

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka huruvida asylsökande uppfattas som rättighetssubjekt i den svenska Riksdagens diskurs om Lagen om eget boende (EBO-lagen), för att därigenom uppmärksamma vilka möjligheter icke-medborgare har att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i ett nationalstatligt system. För att studera detta använder jag mig av ett teoretiskt perspektiv som har sin utgångspunkt i Hannah Arendts “rätten att ha rättigheter”, samt av Carol Bacchis “What’s the problem represented to be”-ansats som metod. Analysen utgår från Riksdagens debatt *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande* rörande Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU11 som källmaterial och är uppdelad i tre delar utifrån tre av Bacchis sex analytiska frågor för att få fram för det första problemrepresentationen som råder i Riksdagens debatt, för det andra de underliggande förståelser som legitimerar denna problemrepresentation, och för det tredje vilka effekter problemrepresentationen får för EBO-lagens intressenter. Min slutsats blir att Sverige i problemrepresentationen av EBO-lagen till störst del fokuserar på staten, vilket gör att universella mänskliga rättigheter bortprioriteras. Detta gör det svårt för asylsökande att uppfattas som rättighetssubjekt, vilket, trots att de asylsökande ändå kan få mänskliga rättigheter tillgodosedda, kan göra det svårt för dem att kräva sina rättigheter.

Nyckelord: EBO-lagen, WPR, Arendt, asylsökande, statssuveränitet, välfärd, universella mänskliga rättigheter, bostadspolitik

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Syfte, problemformulering och frågeställning	5
1.2 Källmaterial	7
2 Litteraturoversikt och tidigare forskning	9
3 Teori och metod	15
3.1 Teori	15
3.2 Metod	19
4 Analys	25
4.1 Problemrepresentationen	25
4.2 Problemrepresentationens underliggande förståelser	33
4.2.1 Asylsökande	33
4.2.2 Välfärdens gränser	36
4.3 Problemrepresentationens effekter	37
4.3.1 Diskursiva effekter	37
4.3.2 Subjektifierande effekter	38
4.3.3 Levda effekter	39
5 Slutsatser och diskussion	42
Referenser	46
Akademiska publikationer	46
Övrigt	48

1 Inledning

Utsatta områden har under senare tid varit i fokus i media, och att frågor om integration/invandring och lag & ordning uppmättes av Novus vara två av de viktigaste valfrågorna i februari 2020, liksom en tid tillbaka, kan erbjuda en förklaring. Invandring/integration blev en stor fråga i samband med "flyktingkrisen" 2015 och har sedan bestått, och Novus menar att fokuset på lag & ordning speglar fokuset på kriminalitet som har vuxit i samhällsdebatten.¹ De två områdena kan därmed bland annat tänkas sammanstråla i frågan kring de av polisen utsedda utsatta områdena, som 2019 uppgick till 60 stycken. Ett utsatt område karakteriseras som ett område med låg socioekonomisk status och med kriminell påverkan på det lokala samhället.² I dessa områden hamnar fortsättningsvis en stor del av de nyanlända till Sverige. Karakteristiskt för områdena blir därför ett bidrag till boendesegregation, samt olika samhällsproblem.³

För att bemöta dessa frågor har ett antal insatser som berör utsatta områden satts in av den svenska staten, varav en är förändringen i Lagen om eget boende (EBO-lagen). EBO-lagen, som är en del av *Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.*, har funnits sedan 1994 och innebar fram tills den 31 december 2019 att de utlänningar som omfattas av Lag (1994:137) (det vill säga asylsökande och personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd som inte är folkbokförda i landet, och främst utlänningar som inte är medborgare i någon av Europeiska Unionens medlemsstater och personer över 18 år) fick möjlighet till dagernsättning och särskilt bidrag även om de valde att inte bosätta sig i så kallade anläggningsboenden (ABO) som tillhandahålls av Migrationsverket utan istället ordnade eget boende. Från och med den 1 januari 2020 ändrades lagen efter debatten *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande* rörande Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU11 *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande* (bet. 2019/20:SfU11) som hölls den 27 november 2019 till att asylsökande

¹ Novus Group International AB. *Rapport: Viktigaste politiska frågan*. 2020-02-28. (Elektronisk) <https://novus.se/wp-content/uploads/2020/03/novusviktigastefragafeb2020v1.pdf>.

² Martin Lindstam. "Polisens nya lista över utsatta områden". *SVT Nyheter*. 5/ 6- 2019 (3/6-2019). (Elektronisk) <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-presenterar-ny-lista-pa-sarskilt-utsatta-omraden>.

³ Riksdagens protokoll 2019/20:39. Onsdagen den 27 november. s. 89-108.

fortfarande får bosätta sig i eget boende, men om de vill ha dagersättning eller särskilt bidrag får de inte bosätta sig i av Regeringen i samråd med kommuner utvalda socioekonomiskt utsatta områden.⁴ Alla Riksdagspartier utom Vänsterpartiet röstade för förändringen,⁵ och både innan och efter att förändringarna av lagen föreslogs har det funnits röster för att avskaffa EBO-lagen.⁶

I den här uppsatsen analyseras debatten som ledde fram till förändringen av EBO-lagen för att komma fram till vad problemet med EBO-lagen representeras vara av Sveriges riksdagsledamöter. Undersökningens mål är att bredda analysen av bostadspolitiken i Sverige med motivet att utöka tillgången av mänskliga rättigheter till alla människor på Sveriges territorium.

Upplägget på uppsatsen kommer fortsatt att vara som följer: I resterande del av inledningen presenteras uppsatsens syfte, problemformulering och frågeställning varefter jag motiverar och försvarar mitt val av källmaterial. Därefter går jag under rubrik två igenom tidigare forskning genom en forskningsöversikt för att placera min studie i ett sammanhang. Under rubrik tre som följer därpå redogör jag för min teori och min metod, för att under rubrik fyra utföra min analys. Avslutningvis presenterar jag under rubrik fem mina slutsatser för att därefter diskutera deras implikationer för både tidigare och framtida forskning.

1.1 Syfte, problemformulering och frågeställning

Det snäva syftet med min uppsats är att undersöka synen som finns på icke-medborgare, med fokus på asylsökande eftersom det är den gruppen som tar mest plats i debatten, och deras status som rättighetssubjekt i debatten rörande bet. 2019/20:SfU11 kring förändringen av EBO-lagen. I ett större perspektiv syftar detta till att belysa vilka möjligheter icke-medborgare har till att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i Sverige när vi existerar i ett nationalstatligt system.

⁴ SFS 1994:137. Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Stockholm: Justitiedepartementet L7. 1-1a§ & 10a§; Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 89-108.

⁵ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 112.

⁶ Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU11 *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande*; Karin Borevi & Bo Bengtsson. 2015. "The tension between choice and need in the housing of newcomers: A theoretical framework and an application on Scandinavian settlement policies". *Urban Studies* 52 (14). s.2605-2608.

Att studera diskursen kring EBO-lagen i debatten och speciellt uppmärksamma huruvida de som omfattas av lagen uppfattas som rättighetssubjekt är intressant och relevant i och med att det belyser hur konceptet mänskliga rättigheter, åtminstone i internationell rätt, vilar på två möjligtvis motsägelsefulla principer: nationalstaters suveränitet och universalitetsprincipen: att alla människor ska få mänskliga rättigheter endast på grund av sin mänsklighet.⁷ Människor utan medborgarskap hamnar här i limbo, även i Sverige, trots att de ska skyddas av de mänskliga rättigheterna.⁸ Ayten Gündoğdu belyser även att trots att icke-medborgare ibland får rättigheter tillgodosedda, så sker detta ibland som en slags välgörenhet snarare än som uppfyllande av dessa människors legitima krav på rättigheter,⁹ varför det är viktigt att i denna studie fokusera på huruvida asylsökande uppfattas som rättighetssubjekt. Att undersöka tillgång till just sociala och ekonomiska rättigheter, och dessutom i Sverige, erbjuder fortsättningsvis ännu en intressant aspekt. Sociala och ekonomiska rättigheter är för det första det som stater generellt anser mest kontroversiellt att dela med sig av till icke-medborgare.¹⁰ Sverige klassas för det andra inom den socialdemokratiska välfärdsmodellen, och denna är mycket generös med sina välfärdsförmåner — åtminstone till de som lagligt bor och/eller är medborgare i landet.¹¹ Att få just socioekonomiska fördelar är dessutom en anledning till att många söker sig till Sverige.¹² Denna generositet gör dock att migrationspolitiken ofta begränsas så att andelen människor som ska få tillgång till välfärden inte blir för stor, vilket visar på välfärdens både inkluderande och exkluderande aspekter.¹³ Martin Bak Jørgensen poängterar att denna “exkluderande universalism” går emot den basala principen om en välfärdsstat,¹⁴ och det går att spekulera kring om exklusionen av just icke-medborgare från välfärden uppstår på grund av paradoxen mellan att

⁷ Seyla Benhabib. 2004. *The Rights of Others : Aliens, Residents, and Citizens*. The John Robert Seeley Lectures: 5. Cambridge University Press: Cambridge. s. 69; Alison Kesby. 2012. *The Right to Have Rights: Citizenship, Humanity, and International Law*. [Elektronisk Resurs]. Oxford University Press. s. 92-117.

⁸ Rebecca Thorburn Stern. 2017. “Rättigheter för var och en? Om medborgarskap och territoriella gränser” i *Mänskliga Rättigheter i det Offentliga Sverige*. Studentlitteratur AB: Lund. s. 170-176.

⁹ Ayten Gündoğdu. 2014. *Rightlessness in an age of rights: Hannah Arendt and the contemporary struggles of migrants*. Oxford University Press: New York. s.40.

¹⁰ Thorburn Stern. 2017. s. 173.

¹¹ Amanda Nielsen. 2016. *Challenging Rightlessness : On Irregular Migrants and the Contestation of Welfare State Demarcation in Sweden*. Linnaeus University Dissertations: 239. Linnaeus University Press. s. 17-19.

¹² Nielsen. 2016. s. 169.

¹³ Nielsen. 2016. s. 17-19.

¹⁴ Martin Bak Jørgensen. 2012. Legitimizing policies: How policy approaches to irregular migrants are formulated and legitimized in Scandinavia, *Etikk i Praksis: Nordic Journal of Applied Ethics*, 6(2). s. 59-60

stater å ena sidan antas få ha total suveränitet över sitt territorium och å andra sidan vägleds av internationella normer om universella mänskliga rättigheter.¹⁵ Dessa aspekter landar i frågan: hur kombinerar Sverige sina åtaganden mellan ”sitt samhälle”, inklusive sina medborgare, och universella mänskliga rättigheter, där icke-medborgare ingår? För att lyckas nå ett resultat i denna problemformulering kommer jag att använda mig av följande frågeställning:

På vilka sätt motiveras förändringen i EBO-lagen av Riksdagen i debatten gällande bet. 2019/20:SfU11 och hur kan denna problemrepresentation förstås och få för konsekvenser för de intressenter som omfattas av EBO-lagen?

Frågeställningen kommer att hjälpa mig att klargöra om förändringen i EBO-lagen motiveras som en fråga om vad som är bäst för samhället eller de asylsökande som omfattas av EBO-lagen. Detta ger i sig implikationer för om de asylsökande uppfattas som rättighetssubjekt, eftersom en prioritering av statens suveränitet indirekt innebär en viss uteslutning av tanken om solidaritet för universella mänskliga rättigheter.¹⁶ Att inte uppfattas som ett rättighetssubjekt kan vidare påverka ens möjligheter att kräva sina mänskliga rättigheter, vilket min teori visar. Hur förändringarna motiveras beror sedan på vissa underliggande förståelser, och motiveringen får även konsekvenser för lagens intressenter, vilka även de är viktiga att studera för att få grepp om problemrepresentationens omfång.

1.2 Källmaterial

Det källmaterial jag använder mig av är Riksdagens debatt *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande* rörande bet. 2019/20:SfU11. Debatten hölls med anledningen av en föreslagen förändring i *Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.* från Regeringen (Socialdemokraterna (S) och Miljöpartiet (MP)) tillsammans med Liberalerna (L) och Centerpartiet (C), som även Socialförsäkringsutskottet ställde sig bakom.¹⁷ Anledningen till att

¹⁵ Stephanie DeGooyer, Alastair Hunt, Lida Maxwell & Samuel Moyn. 2018. *The right to have rights*. Verso: London ;Brooklyn, NY. s. 14-15, 7-18; Benhabib. 2004. s. 67-68.

¹⁶ DeGooyer *et al.*, s. 39.

¹⁷ Bet. 2019/20:SfU11. s. 1-12.

jag valde just en debatt att undersöka är tvåfaldig. För det första finns det i en debatt inte överflödigt med tid att tänka igenom vad som bör sägas, och den rådande diskursen bland Riksdagens partier bör därmed kunna skina igenom på ett annat sätt än i de skrivna texter som ligger till grund för debatten. För det andra är debatten det sista steget för att en lagförändring ska ske, och ledamöterna måste därför driva sin partipolitik starkt i detta skede. Debatten ger mig därmed material för att kunna utläsa hur Sveriges stat resonerar kring asylsökandes sociala och ekonomiska rättigheter i ett nationalstatligt kontext, något som påverkar de praktiska aspekterna kring mänskliga rättigheter,¹⁸ och därmed kan påverka möjligheten som icke-medborgare har att få sina rättigheter tillgodosedda i Sverige.

Att välja detta material för den frågeställning jag har har dock vissa fallgropar. Den första risken beror till att börja med på att frågan berör sociala rättigheter, de rättigheter som stater som sagt anser mest kontroversiella att dela med sig av till icke-medborgare.¹⁹ T.H Marshall menar fortsättningsvis att bostadsfrågor är en typisk fråga där samhället behov bör komma före individens intressen, om så inte dess minimala rättigheter.²⁰ Att välja att studera en fråga om boende kan därför möjligtvis vinkla debatten mot vad som är bäst för samhället istället för vad som är bäst för individen, mer än vad som skulle gälla för andra politik- och policyområden rörande migration. Samtidigt är detta vad som gör materialet intressant, då det snarare än att vara typiskt, det vill säga representativt för debatten om asylsökandes rättigheter som förs i Sverige i allmänhet, kanske blir kritiskt och “ställer saken på sin spets”.²¹ Sverige har nämligen visat sig vara en mycket humanitär stat överlag, åtminstone innan 2015 men jämförelsevis även därefter, vilket visar sig i min litteraturöversikt, och lyckas Riksdagen upprätthålla detta även i denna fråga som generellt vinklas till statens fördel kan slutsatsen dras att Sverige är en stat som i hög grad respekterar universalitetsprincipen.

En andra risk kan vara att materialet är för snävt, och därmed möjligtvis inte representativt för diskursen om bostadsfrågor för asylsökande som finns generellt i Riksdagen. I

¹⁸ Lisa Salomonsson & Daniel Hedlund. 2018. “Where Do We Go From Here? Challenges and Strategies Following Additional Asylum Policy Restrictions in Sweden (policy note)”. *Journal of Human Rights Practice*, 10 (3). s. 533.

¹⁹ Thorburn Stern. 2017. s. 173.

²⁰ T.H Marshall & Tom Bottomore. 1992. *Citizenship and Social Class*. Pluton Press: London. s. 35.

²¹ Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ & marknad*. Wolters Kluwers: Stockholm. s. 226.

detta fall har jag valt att göra valet av material begränsat men säkert,²² ett val som till viss del grundar sig på tidsbrist för en större undersökning. Som motiverat ovan anser jag dock denna Riksdagsdebatt vara det mest intressanta och relevanta materialet att analysera vid en avvägning mellan olika material. Jag avser dessutom inte med min studie att generalisera mina resultat märkbart utanför diskursen om EBO-lagen, förutom möjligtvis i fråga om icke-medborgares möjligheter att uppfattas som rättighetssubjekt i fråga om sociala och ekonomiska rättigheter i Sverige. Detta anser jag mig kunna göra trots mitt begränsade material på grund av materialets status som ett kritiskt fall.

²² Esiasson *et al.* 2017. s. 225-226.

2 Litteraturöversikt och tidigare forskning

För att välja ut texterna till min litteraturöversikt har jag valt att utgå från tre kriterier:

1. Källan ska vara en empirisk undersökning av asylpolitik, migrationspolitik eller flyktingpolitik i Sverige.
2. Källan ska studera diskurser.
3. Källan ska på något sätt beröra konflikten mellan statlig suveränitet och universella mänskliga rättigheter, främst genom fokus på välfärdsfrågor.

Att jag har valt ut dessa tre kriterier beror på att de gör det tydligt hur min studie kan bidra till det rådande forskningsläget. Eftersom jag studerar Riksdagens diskurs kring just en välfärdsfråga kopplad till migrationspolitik i det svenska kontextet behöver jag för att kunna placera in min studie i ett större sammanhang få förståelse för hur mina resultat förhåller sig till tidigare forskning kring diskurser som förts kring detta i Sverige. Genom dessa krav har jag lyckats hitta fem texter som kan representera hur det rådande forskningsläget ser ut idag. Jag vill innan jag börjar gå igenom dem poängtera att jag inser att jag genom min studie placerar mig inom forskningsfälten Migrationsstudier, Medborgarskapsstudier, Välfärdsstudier och Människorättsstudier.

De fem texter jag funnit kan delas upp i tre kategorier. Den första kategorin ger en historisk eller kontemporär överblick över Sveriges migrationspolitiska diskurser, den andra undersöker välfärds-, migrations- och medborgarpolitiska diskurser och dess konsekvenser för irreguljära immigranter och den tredje består av texter som jämför asyl- och migrationspolitik i Skandinavien.

Inom den första grenen är en talande text Christina Johanssons avhandling *Välkomna till Sverige? Svenska migrationspolitiska diskurser under 1900-talets andra hälft* från 2005. I denna har Johansson undersökt migrationspolitiska diskurser i Sverige relaterade till konceptet av nationalstaten under 1900-talets andra hälft, med fokus på de migrationspolitiska vändpunkterna

under 60-talet, 80-talet och 90-talet.²³ I sin studie har Johansson använt sig av kritisk diskursanalys och källkritik,²⁴ och främst använt sig av statliga utsagor och dokument som material.²⁵ Johanssons slutsatser är att Sveriges migrationspolitiska beslut har varit grundade i vad som är bäst för Sverige och för det svenska folket. Johansson menar att förändringarna i migrationspolitiken gjordes för att invandringen sågs som ett hot mot att genomföra svensk välfärdspolitik, och poängterar att hon tolkar detta som en aspekt i processer för att skapa en nationalstat, exempelvis en ambition att homogenisera befolkningen.²⁶

Denna text är viktig för min undersökning i och med att den visar på tidigare diskursiva mönster som funnits i den svenska statens migrationspolitik. Avhandlingen berör inte frågan om rättigheter eller medborgarskap i sina centrala delar, men ger ändå en viktig insyn i hur olika migrationspolitiska beslut har motiverats med främst den svenska nationalstatens intresse i fokus, en slutsats som kan översättas i en exklusion av icke-medborgare. Min studie kan bygga på Johanssons avhandling genom att dels erbjuda en nutida aspekt på om diskursen fortlöpt som under 1900-talets andra hälft eller om den har förändrats, och dels ge en ny vinkel på frågan ur ett människorättsligt perspektiv.

Den andra grenen får illustreras genom artikeln *Legitimizing policies: How policy approaches to irregular migrants are formulated and legitimized in Scandinavia* av Martin Bak Jørgensen från 2012 och avhandlingen *Challenging Rightlessness — On Irregular Migrants and the Contestation of Welfare State Demarcation in Sweden* av Amanda Nielsen från 2016. Bak Jørgensen har studerat irreguljära immigranter och hur de representeras och konstrueras som en målgrupp i skandinaviska (Sveriges, Danmarks och Norges) policys. Fokus läggs på motstridigheten mellan å ena sidan en vilja att kontrollera territoriet och å andra sidan att respektera humanitära värderingar, vilket gör att bland annat frågor kring sociala, ekonomiska och politiska rättigheter, suveränitet och moraliska skyldigheter blir relevanta.²⁷ Speciellt betonas i artikeln tillgång till sjukvård.²⁸ Slutsatsen som dras av Bak Jørgensen gällande Sverige är att

²³ Christina Johansson. 2005. *Välkomna till Sverige? : Svenska Migrationspolitiska Diskurser under 1900-Talets Andra Hälft*. Linköping Studies in Arts and Science: 344. Bokbox: Malmö. 17-18, 25-26, 244.

²⁴ Johansson. 2005. s. 55-68.

²⁵ Johansson. 2005. s. 69-74.

²⁶ Johansson. 2005. s. 246-247, 271.

²⁷ Bak Jørgensen. 2012. s. 46.

²⁸ Bak Jørgensen. 2012. s. 53.

Sverige i stor grad prioriterar de humanitära värdena framför statlig kontroll och suveränitet.²⁹ Ytterligare en poäng är dock att territorialiseringen av mänskliga rättigheter är grunden för att diskussioner mellan att behöva upprätthålla statens suveränitet och skydda mänskliga rättigheter uppstår, och i längden skapar denna diskurs en uppdelning mellan grupper i samhället vilket skapar svårigheter för att uppnå en substantiell demokrati.³⁰

Nielsens avhandling syftar till att granska välfärdsstatens gränser genom att försöka förstå hur kampen för irreguljära immigranternas rättigheter och krav ser ut i den svenska Riksdagens debatter. I sin avhandling har Nielsen vidare använt sig av två olika teorier för att synliggöra välfärdsstatens gränser: medborgarskapsteori och diskursteori. Dessa appliceras på politiska debatter i Sveriges Riksdag mellan 1999-2014.³¹ Slutsatsen blir att "medborgarskapsregimen" (citizenship regim) till viss del kunnat utmanas, men eftersom medborgarskapsdiskursen är dominant i Sverige gör det rättigheter svåra att kräva för irreguljära immigranter.³²

Båda dessa texter ligger väldigt nära det jag själv vill studera: Båda använder sig av diskursanalys, båda studerar policys och båda undersöker situationen för migranter i Sverige ur ett mer eller mindre uttalat rättighetsperspektiv. Detta kan vara både positivt och negativt. Å ena sidan får jag en direkt insyn i hur en studie av det slag jag ska göra kan se ut och jag får forskning att bygga på, å andra sidan kan min studie verka överflödigt. Det finns dock två viktiga skillnader mellan våra studier.

En första viktig skillnad är att Nielsen och Bak Jørgensen fokuserar på irreguljära immigranter medan jag själv studerar reguljära immigranter, alltså människor som lagligt får befinna sig i Sverige. Vikten som behöver läggas på denna punkt behöver inte nödvändigtvis vara stor, men är ändå värd att poängtera. I och med att vi båda studerar möjligheten för människor att åtnjuta sina rättigheter blir skillnaden viktig för att irreguljära immigranter hamnar än mer utanför samhället än reguljära immigranter i dagens nationalstatliga system, där de kan komma att i mindre grad än reguljära immigranter uppfattas som rättighetssubjekt. Samtidigt är åtskillnaden marginellt viktig ur ett människorättsligt perspektiv, i och med att det viktigaste att

²⁹ Bak Jørgensen. 2012. s. 58.

³⁰ Bak Jørgensen. 2012. s. 59-60.

³¹ Nielsen. 2016.

³² Nielsen. 2016. s. 171-172, 177.

inse inte är hur långt ifrån att få sina mänskliga rättigheter uppfyllda som dessa individer ligger, utan att de faktiskt inte får sina mänskliga rättigheter uppfyllda av samma anledning: territorialieringen av mänskliga rättigheter.³³ Detta är även anledningen till varför jag anser studier av irreguljära immigranter, likt dessa, kunna tillföra något till min studie.

En annan och mer tydlig skillnad är vidare att efter att denna forskning gjordes har den så kallade “flyktingkrisen” ägt rum år 2015. Denna förändring är även något som Nielsen själv har påpekat har konsekvenser för hennes resultat i ett efterord till avhandlingen. Hon menar att krisen kan komma att förändra diskurserna som förts, främst i en negativ riktning i fråga om immigranternas möjligheter att få rättigheter tillgodosedda.³⁴ Anniken Hagelund karakteriserar vidare “flyktingkrisen” som en “exogenous shock” (yttre chock), vilka ofta associeras med förändringar i fråga om policys,³⁵ och Vilde Hernes har demonstrerat att alla tre skandinaviska länder har tagit en mer restriktiv riktning i sina policys efter “flyktingkrisen”.³⁶ Det kan därför argumenteras för att fler studier behövs som undersöker policydiskurser efter 2015, eftersom de tidigare tyvärr har blivit daterade.

I den tredje grenen av forskning som jämför Skandinaviska länder finner vi återigen artikeln *Legitimizing policies: How policy approaches to irregular migrants are formulated and legitimized in Scandinavia* av Martin Bak Jørgensen från 2012, men även de två artiklarna *The tension between choice and need in the housing of newcomers: A theoretical framework and an application on Scandinavian settlement policies* av Karin Borevi och Bo Bengtsson från 2015 samt Anniken Hagelunds artikel *After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden* från 2020. I och med att jag ovan gått in på Bak Jørgensens artikel kommer jag inte att göra det här, men ett gemensamt drag för alla tre texter i denna kategori är att deras resultat blir att Sverige är den stat som till störst del prioriterar humanistiska värden.³⁷

³³ Thorburn Stern. 2017. s. 172-173.

³⁴ Nielsen. 2016. s. 178-180.

³⁵ Anniken Hagelund. 2020. “After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden.” *Comparative Migration Studies*, 8(1). s. 1-2.

³⁶ Vilde Hernes. 2018. “Cross-national convergence in times of crisis? Integration policies before, during and after the refugee crisis.” *West European Politics*. 41(6).

³⁷ Borevi & Bengtson. 2015. s. 2612; Hagelund. 2020. s. 14-16; Bak Jørgensen. 2012. s. 58-60.

Borevi och Bengtsson har i sin artikel utvecklat ett teoretiskt perspektiv på bostadsfrågor för nyanlända migranter och applicerat det på nationella diskurser i både debatter och dokument om bosättningspolicys i Sverige, Danmark och Norge,³⁸ där jag kommer presentera resultaten för Sverige. För att få fram sina kategorier har de använt sig av variablerna val och behov, vilka de översatt till negativa respektive positiva friheter och rättigheter.³⁹ Författarnas tes är att stater borde prioritera behov framför val för just nyanlända.⁴⁰ Det teoretiska ramverk som de bygger upp och som de utläser att stater använder sig av i sina diskurser för att legitimera detta består av de tre kategorierna av argument “the legal status argument”, “the resource argument” och “the neighbourhood argument”, där det mest relevanta för mig är det första som har att göra med den nyanländas status som icke-medborgare/medborgare i staten.⁴¹ Författarna talar explicit om Sverige och EBO-lagen. I Sverige, liksom i Norge och Danmark, verkar “the legal status argument” ha en stark diskursiv position,⁴² och i Sverige användes den för att legitimera EBO-lagen utifrån universalitetsprincipen trots klagomål genom de andra två typerna av argument.⁴³

Denna artikel är självklart intressant och relevant för mig i och med att den fokuserar på just EBO-lagen, och dessutom gör “legal-status” argumentet att artikeln kommer in på frågan om huruvida det bör göras en åtskillnad mellan medborgare och icke-medborgare. Min studie kan här utveckla dessa resultat och undersöka om tanken om likabehandling mellan medborgare och icke-medborgare är lika påtaglig i dagens diskurser kring EBO-lagen efter “flyktingkrisen” 2015.

Hagelunds artikel är en av få texter, men den mest aktuella, jag funnit som explicit studerar policyförändringarna i migrationspolitiken i Sverige efter 2015. I artikeln har Hagelund undersökt problemformuleringen av “flyktingkrisen” i de tre nordiska länderna Norge, Sverige och Danmark samt de policys som sattes in efter den och den föregående mediedebatten runt krisen och hur den formade policy förändringarna.⁴⁴ I allmänhet ändrade alla tre stater sina policys i en restriktiv riktning med bland annat en strypning av flyktingars tillgång till sociala

³⁸ Borevi & Bengtsson. 2015. s. 2599, 2605.

³⁹ Borevi & Bengtsson. 2015. s. 2600.

⁴⁰ Borevi & Bengtsson. 2015. s. 2603.

⁴¹ Borevi & Bengtsson. 2015. s. 2603-2604.

⁴² Borevi & Bengtsson. 2015. s. 2612.

⁴³ Borevi & Bengtsson. 2015. s. 2607-2608.

⁴⁴ Hagelund. 2020. s. 1-5.

rättigheter.⁴⁵ Sverige har varit noga med att normativt hävda policyförändringarna för att upprätthålla bilden av sig själv som en humanitär stat.⁴⁶ Trots detta gjordes förändringarna också för att kunna upprätthålla välfärdssystemets kapacitet och för att få fler stater att ta ansvar för flyktingarna.⁴⁷ Denna nya restriktiva hållning innebär enligt Hagelund “an end to Swedish exceptionalism in yet another field”⁴⁸

Min studie blir relevant i och med att jag sätter Sverige under ett strängare mikroskop än Hagelund eftersom jag utför en fallstudie på Sverige i allmänhet och EBO-lagen och hur ändringen av den legitimerades i synnerhet. Min studie går även djupare in på konflikten mellan statlig suveränitet och universella mänskliga rättigheter ur ett rättighetsperspektiv av diskursen och policyn än vad Hagelund gör. Detta gör att min studie kan bidra även till den allra nyaste forskningen genom att erbjuda ett nytt perspektiv på frågan.

Sammanfattningsvis går det att se att det finns en del forskning på nära nog det jag själv vill undersöka, men att min studie blir relevant främst av två anledningar: den bidrar med forskning av diskurserna kring migrations- och asylpolitik efter 2015, och den erbjuder ett speciellt perspektiv på konflikten mellan suveränitet och mänskliga rättigheter, nämligen det rättighetsfokuserade.

⁴⁵ Hagelund. 2020. s .2.

⁴⁶ Hagelund. 2020. s. 15.

⁴⁷ Hagelund. 2020. s .9-10.

⁴⁸ Hagelund. 2020. s. 10.

3 Teori och metod

I detta avsnitt presenterar jag min metod och min teori. Min metod, “What’s the problem represented to be” (WPR)-ansatsen av Carol Bacchi, har som syfte att hjälpa mig att identifiera den nuvarande diskursen i Riksdagen kring EBO-lagen och vilka problem som anses finnas med lagen, samt hur den legitimeras och konsekvenserna förändringen av lagen får för lagens intressenter. Teorin, Hannah Arendts “rätten att ha rättigheter” (right to have rights) utgör ett perspektiv för att klargöra huruvida asylsökande uppfattas som rättighetssubjekt i debatten. Både min teori och metod har möjlighet att utmana förgivettagna förståelser av olika frågor,⁴⁹ och Bacchi menar att frågor om befolkning, migration och medborgarskap ger en betydande möjlighet att gå på djupet på metodens teoretiska föreskrifter i och med att dessa frågor berör “governmentality” och ger möjlighet att ifrågasätta statens gränser.⁵⁰ Teorin och metoden passar därmed bra ihop för att hjälpa mig att uppnå mitt syfte: att belysa vilka möjligheter icke-medborgare, främst asylsökande, har till att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i Sverige när vi existerar i ett nationalstatligt system.

3.1 Teori

Jag använder i min uppsats Hannah Arendts “rätten att ha rättigheter” som utgångspunkt. Att applicera detta perspektiv på Riksdagens debatt om EBO-lagen ger mig en möjlighet att belysa huruvida de asylsökande uppfattas som rättighetssubjekt av Riksdagens ledamöter.

Uttrycket “rätten att ha rättigheter” formulerades för andra och sista gången i kapitel nio i Arendts *The Origins of Totalitarianism* från 1951.⁵¹ Att ha “rätten att ha rättigheter” handlar om att en människa bedöms utefter dennes åsikter och aktioner, vilket Arendt menar tas ifrån en

⁴⁹ DeGooyer *et al.*, s. 48-50, 52, 73, 108, 121; Gündoğdu. 2014. s.182, kap 5; Kesby. 2012. s. 62, 64; Carol Bacchi. 2009. *Analysing Policy: What’s the problem represented to be?* Frenchs Forest, N.S.W. Pearson. s. ix-1.

⁵⁰ Bacchi. 2009. s. 154.

⁵¹ DeGooyer *et al.* 2018. s. 23.

människa som inte tillhör en organiserad gemenskap genom medborgarskap. Denna människa hamnar därmed utanför mänskligheten i sin "abstrakta nakenhet av att vara människa".⁵² Detta sker eftersom det är folk och inte individer som omfattas av "the rights of man" i den deklaration som togs fram efter den franska revolutionen 1789: *Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen* (Deklarationen om Mannens och Medborgarens Rättigheter), i och med att mänskligheten sedan deklarationen skrevs omfattas av en "familj av nationer".⁵³ Stephanie DeGooyer tolkar vidare Arendt som att hon menar att "homme" (man) och "citoyen" (medborgare) har olika "contituencys" (likt medlemsbaser) och därmed olika räckvidd. Mänskliga rättigheter blir endast till för de statslösa i och med att medborgarna redan har medborgerliga rättigheter.⁵⁴ Detta belyser medborgarskapets både inkluderande och exkluderande karaktär.⁵⁵ Arendt pekar dock på att rättigheter tillgodosedda en människa för att den endast är människa kan vara svårt att uppnå. Trots att det finns internationella konventioner som syftar till att skydda alla människor är systemet som dessa existerar inom uppbyggda av suveräna stater, vilket kommer att utgöra begränsningar.⁵⁶ Redan 1951 var alltså denna paradox tydlig, och den fortsätter att utgöra ett hinder för uppfyllandet av rättigheter för icke-medborgare än idag.⁵⁷ Uppfyllandet av rättigheterna för statslösa vilar därför snarare på välgörenhet än på ett rättighetsanspråk från de statslösa,⁵⁸ eftersom möjligheten att få mänskliga rättigheter och uppfattas som ett rättighetssubjekt hänger samman med medborgar/nationalitetsstatus.⁵⁹ Slutsatsen går därmed att nå att mänskliga rättigheter får svårt att skydda statslösa, eftersom deras möjligheter att kräva rättigheter är mindre än medborgares. Att använda denna teori på debatten om EBO-lagen är därmed intressant i och med att den uppmärksammar rättighetsstatus för just icke-medborgare, vilket asylsökande i Sverige är.

⁵² Hannah Arendt. 2015. (1951: 1958: 1962). *The Origins of Totalitarianism*. Scholar Select. s. 296-299. (Egen översättning)

⁵³ Arendt. 2015. s. 291. (Egen översättning)

⁵⁴ DeGooyer *et al.* 2018. s. 33-35.

⁵⁵ Linda Bosniak. 2008. *The citizen and the alien: Dilemmas of contemporary membership*. Princeton University Press: New Jersey. s.1-12.

⁵⁶ Arendt. 2015. s. 296-299.

⁵⁷ Benhabib. 2004. s. 69.

⁵⁸ Arendt. 2015. s. 296; Gündoğdu. 2014. s. 95-96, 98-99.

⁵⁹ Arendt. 2015. s. 296; Gündoğdu. 2014. s. 95-99. Kesby. 2012. s. 47-56.

För att göra Arendts teori applicerbar på Riksdagens debatt om EBO-lagen behöver dock tre saker tydliggöras: hur “rätten att ha rättigheter” uppstår, om “rätten att ha rättigheter” syftar till nationalitet eller medborgarskap samt om “rätten att ha rättigheter” kan appliceras på frågor om sociala och ekonomiska rättigheter.

Om vi inleder med den första frågan så menar DeGooyer att det främst finns två tolkningar av hur “rätten att ha rättigheter” uppstår: en filosofisk och en performativ.⁶⁰ Inom den filosofiska finner vi bland annat Seyla Benhabib och Frank Michelman, vilka båda menar att de olika rättigheterna i “rätten att ha rättigheter” har olika betydelser där den första är mer abstrakt och moraliskt grundad, medan den andra är mer empirisk och konkret.⁶¹ Trots denna förståelse poängterar båda författarna att Arendt själv var kritisk till resonemanget kring naturliga (likt moraliska) rättigheter,⁶² och menar att existensen av “rätten att ha rättigheter” beror på socialt skapande av vår verklighet.⁶³ För Benhabib tar detta skapande sig uttryck i “demokratiska iterationer”,⁶⁴ något som De Gooyer menar finns spår av när Arendt nämner “rätten att ha rättigheter” första gången, men inte längre i *The Origins of Totalitarianism*.⁶⁵ DeGooyer själv avfärdar både den moraliska och performativa tolkningen av “rätten att ha rättigheter” och hävdar att uttrycket från Arendts sida var till för att belysa statslösa situation under andra världskriget.⁶⁶ Trots detta är just den performativa aspekten av “rätten att ha rättigheter” den som är mest etablerad, och den framhävs av flera olika forskare.⁶⁷ Jag själv anser även denna aspekt vara mest framträdande i Arendts text då hon nämner att “naturen” och “historien” som genererande av mänskliga rättigheter för alla har ersatts med “mänskligheten”.⁶⁸ Med andra ord är min och många andra forskares syn att vi måste skapa “rätten att ha rättigheter” för alla människor för att den ska finnas, och det är detta som jag ämnar bidra till i min studie.

⁶⁰ DeGooyer *et al.* 2018. s. 24-29.

⁶¹ Benhabib. 2004. s. 56-57; Frank I. Michelman. 1996. “Parsing ‘A Right to Have Rights.’” *Constellations: An International Journal of Critical & Democratic Theory* 3 (2). s. 201-202.

⁶² Se exempelvis Arendt. 2015. s. 297-298.

⁶³ Michelman. 1996. s. 204-206; Benhabib. 2004. s. 64-69.

⁶⁴ Benhabib. 2004. s. 64-69. (Egen översättning).

⁶⁵ DeGooyer *et al.* 2018. s. 31.

⁶⁶ DeGooyer *et al.* 2018. s. 41-42.

⁶⁷ DeGooyer *et al.* 2018. s. 48-50, 52, 73, 108, 121; Gündoğdu. 2014. s.182, kap 5; Kesby. 2012. s. 64.

⁶⁸ Arendt. 2015. s. 297-298.

Huruvida “rätten att ha rättigheter” springer ur medborgarskap eller nationalitet är den andra aspekten som bör klargöras. För att hålla mig kortfattad går det att uppmärksamma att en del använder sig av begreppen nationalitet och medborgarskap som synonymer eller på ett i övrigt otydligt sätt, exempelvis Benhabib⁶⁹ och internationell rätt. Alison Kesby menar exempelvis att “rätten till en nationalitet” i bland annat *Universal Declaration of Human Rights* från 1948 skiljer sig från rätten till medborgarskap,⁷⁰ medan Rebecca Thorburn Stern antyder att rättigheten är synonym med rätten till medborgarskap.⁷¹ Hur som helst verkar tolkningen av Arendts “rätten att ha rättigheter” främst innebära förlust av medborgarskap,⁷² och det är denna förståelse jag också använder mig av i och med att Arendt är tydlig med att “rätten att ha rättigheter” uppfylls när en är del av en organiserad gemenskap vilket för tankarna till en stat snarare än en nation som mer hänvisar till ett folk. Samtidigt är det viktigt att beakta att vi idag lever i nationalstater, och skillnaden behöver därmed inte vara signifikant, men värd att påpeka.

Den tredje aspekten som bör klargöras är huruvida Arendts uttryck går att applicera på sociala och ekonomiska rättigheter. Arendt var personligen kritisk till sociala och ekonomiska rättigheter och välfärd som sådan.⁷³ Hon strävande som Samuel Moyn uttrycker det efter en värld av jämställda människor, men snarare en jämlikhet av talare än i inkomst.⁷⁴ Trots att Arendt hade denna syn på sociala och ekonomiska rättigheter menar jag att det går att applicera hennes tankar på dessa, och därmed på debatten om EBO-lagen. Detta beror främst på två aspekter; för det första att Arendt levde i ett visst kontext med en viss förståelse av rättigheter, och för det andra att alla mänskliga rättigheter är odelbara. Att det har utvecklats en stor acceptans för sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter visar sig inte minst i att *International Covenant on Economic Social and Cultural Rights* antogs av Förenta Nationernas säkerhetsråd 1966 och därefter har ratificerats av 170 stater.⁷⁵ Att alla mänskliga rättigheter är odelbara konstateras vidare tydligt i *Wiendeklarationen* från 1993 där artikel 5 lyder “All human rights are universal,

⁶⁹ Benhabib. 2004. s. 50.

⁷⁰ Kesby. 2012. s. 39.

⁷¹ Thorburn Stern. 2017. s. 172.

⁷² DeGooyer et al. 2018. s. 117-118; Kesby. 2012. s. 64-65.

⁷³ DeGooyer et al. 2018. s. 59, 65-70.

⁷⁴ DeGooyer et al. 2018. s. Moyn 68-70.

⁷⁵ United Nations Treaty Collection. 18/5-2020. *Chapter IV: International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, New York, 16 December 1966.* (Elektronisk)

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-3&chapter=4&clang=en.

indivisible and interdependent and interrelated.”⁷⁶ Jag ser därmed inget oöverkomligt hinder i Arendts kritiska syn på sociala och ekonomiska rättigheter för att jag ska kunna applicera tanken om “rätten att ha rättigheter” på EBO-lagen.

Mina slutsater blir således trefaldiga: För det första applicerar jag perspektivet “rätten att ha rättigheter” på min analys av Riksdagens debatt kring förändringen av EBO-lagen i konstituerande, performativt syfte för att lyfta icke-medborgares status som rättighetssubjekt. För det andra tolkar jag “rätten att ha rättigheter” som medborgarskap. För det tredje anser jag mig kunna använda “rätten att ha rättigheter” som teoretisk utgångspunkt trots att jag undersöker rätten till sociala och ekonomiska rättigheter. Tillsammans bildar dessa slutsater i samklang med min metod en ingång till att undersöka huruvida icke-medborgare uppfattas som rättighetssubjekt i Riksdagens debatt angående bet. 2019/20:SfU11.

3.2 Metod

Jag har valt att använda mig av metoden diskursanalys, och mer specifikt Carol Bacchis WPR-ansats. Att använda denna metod hjälper mig att tydliggöra den nuvarande diskursen i Riksdagen kring varför det är legitimt att införa förändringen i EBO-lagen, samt visa hur den problemrepresentationen som finns kan uppstå och konsekvenserna den kan få för olika intressenter av lagen. Jag inleder med att översiktligt redogöra för diskursanalysens grundläggande principer för att därefter mer utförligt presentera WPR-metoden och principer för kvalitativ textanalys som jag förhåller mig till i min studie.

Inom diskursanalys är en etablerad förståelse att språket formar sättet på vilket vi uppfattar världen. Diskursanalysen som jag använder mig av bygger vidare på förståelsen av diskurs som att all mening med världen skapas genom diskurs, och därmed att alla sociala praktiker utgör en del av en diskurs. Språket är därför inte något som kan beskriva en objektiv verklighet. Vad detta innebär är dock inte att det inte finns en verklighet utanför språket, utan att betydelsen som verkligheten får beror på socialt kontext. Att få möjlighet att bestämma hur

⁷⁶ *Vienna Declaration and Programme of Action*, UN Doc, A/CONF.157/23, 25 June 1993. Art.5.

verkligheten ska tolkas blir därmed en fråga om makt.⁷⁷ Diskursanalys, inklusive WPR, utgår därmed från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv,⁷⁸ det vill säga att sättet på vilket verkligheten uppfattas beror på diskurser i samhället.⁷⁹ I och med detta är det viktigt att poängtera att jag är influerad av ett människorättsligt perspektiv att tänka när jag gör min analys. Detta tar sig i uppsatsen främst uttryck i min teori som presenterats ovan, eftersom den ger mig en tydlig normativ ståndpunkt i uppsatsen: att alla bör ha "rätten att ha rättigheter". Att jag har detta perspektiv påverkar onekligen mitt resultat, och det gör därmed även att andra perspektiv hamnar i skymundan. Det är viktigt att ha med sig vid läsning av min studie. Med detta sagt kommer jag nu att gå djupare in på WPR-ansatsens specifika drag och hur min studie kommer att utföras.

"WPR"-ansatsen grundades av Bacchi och är en inriktning inom diskursanalys som är starkt influerad av Michel Foucault.⁸⁰ Metoden är från början en metod för poststrukturalistisk policyanalys, och är ett medel för att kritiskt undersöka sociala och politiska problem och de maktrelationer som dessa föreställningar av ett problem skapar eller upprätthåller, samt effekterna som detta kan få.⁸¹ Bacchi använder sig vidare av Foucaults förståelse av termen "governmentality" som innebär att sociala och ekonomiska policys används för att skapa säkerhet och ordning på befolkningsnivå.⁸² Vilka "governmentalities" som gäller beror på hur styre i ett specifikt kontext föreställs och rationaliseras, och för att finna vilka som gäller krävs en WPR analys.⁸³ Bacchi utmanar genom detta tänk förståelsen av att en policy är något positivt som löser ett problem som samhället står inför och som finns "ute i verkligheten", och menar istället att problem skapas genom policys.⁸⁴ Viktigt är här att poängtera att aktörer och deras intentioner med en viss diskurs inte är i fokus i diskursanalys, inklusive WPR, utan fokus ligger på rollen som diskurserna som presenteras har i att rama in verkligheten.⁸⁵

⁷⁷ Göran Bergström & Linda Ekström. 2018. "Tre diskursanalytiska inriktningar" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 254-255.

⁷⁸ Bacchi. 2009. s. 1-2.

⁷⁹ Bergström & Ekström. 2018. s. 271-272.

⁸⁰ Bergström & Ekström. 2018. s. 253.

⁸¹ Bergström & Ekström. 2018. s. 271.

⁸² Bacchi. 2009. s. 27.

⁸³ Bacchi. 2009. s. 155.

⁸⁴ Bacchi. 2009. s. ix-1, 155-156.

⁸⁵ Bergström & Ekström. 2018. s. 257, Bacchi. 2009. s. xix.

En WPR analys består vidare av tre viktiga delar: en “baklänges”-analys, en “practical text” och Bacchis sex frågor. Om vi inleder med “baklänges”-analysen så innebär denna att en problemrepresentation undersöks genom att se på vilket sätt någon önskar komma tillrätta med ett problem för att därigenom utläsa vad problemet representeras vara.⁸⁶ Denna analys appliceras fortsättningsvis på en “practical text” (Foucaults begrepp), det vill säga en text som föreskriver ett beteende/regler/åsikter och som utgör källmaterialet (i mitt fall debatten om EBO-lagen).⁸⁷ För att kunna operationalisera analysen bör avslutningsvis följande sex frågor ställas till materialet.⁸⁸

1. What’s the “problem” represented to be in a specific policy?
2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the “problem”?
3. How has this representation of the “problem” come about?
4. What is left unproblematic in this representation? Where are the silences? Can the “problem” be thought about differently?
5. What effects are produced by this representation of the “problem”?
6. How/where has this representation of the “problem” been produced, disseminated and defended? How has it been (or could it be) questioned, disrupted and replaced?

I min analys fokuserar jag på fråga ett, två och fem. Anledningen är att jag anser dessa frågor vara de som främst behövs för att svara på min frågeställning. Bergström & Ekström poängterar även att alla frågor inte behöver tas med i alla analyser, utan att valet kan anpassas utefter ens undersökning.⁸⁹ Jag har dock valt att inom dessa tre frågor väva in svar på de resterande tre frågorna då det sker relativt naturligt eftersom frågorna är sammankopplade.⁹⁰

⁸⁶ Bergström & Ekström. 2018. s. 272-273; Bacchi. 2009. s. ix-xiv.

⁸⁷ Bacchi. 2009. s. 34.

⁸⁸ Bergström & Ekström. 2018. s. 272-273; Bacchi. 2009. s. xii.

⁸⁹ Bergström & Ekström. 2018. s. 272-273.

⁹⁰ Bacchi. 2009. s. 2.

En analys kan fortsättningsvis följa mönstret att undersöka en fråga i taget, eller att undersöka alla frågor tillsammans när det lämpar sig bäst att de appliceras,⁹¹ och personligen har jag valt att undersöka en fråga i taget. Detta gör jag genom att dela in analysen i tre delar : en del för fråga ett, en för fråga två och en för fråga fem.

Inom den första delen av analysen utför jag en “baklänges”-analys på Riksdagens debatt genom vilken jag kommer fram till svaret på den första frågan.

I den andra delen granskar jag kritiskt denna/dessa problemformuleringar och undersöker vilka underliggande förståelser som måste vara på plats för att problemrepresentationen ska bli begriplig, varigenom jag svarar på fråga två. Bacchi beskriver hur det finns tre sätt att gå tillväga för att finna svar på hennes andra fråga: Ett sätt är att fokusera på dikotomier, motsatspar, som framkommer i texten, ett annat är att identifiera nyckelkoncept/begrepp och hur de ges mening, och ett tredje att identifiera olika kategorier i texten och hur de ges mening.⁹² Jag använder mig i min analys av alla tre tillvägagångssätt.

I den tredje delen av analysen lägger jag fokus på att utläsa de konsekvenser som problemrepresentationen för med sig för lagens intressenter, varigenom jag svarar på fråga fem. En problemrepresentation kan enligt Bacchi få olika slags effekter. För det första kan den få *diskursiva effekter*, det vill säga begränsningar i vad som kan sägas och tänkas. Sättet på vilket ett problem representeras gör det svårt att se alternativa problemrepresentationer, vilket begränsar analyserna som kan göras av ett samhälle. WPR ska här belysa vad som kan döljas genom den nuvarande problemrepresentationen. För det andra kan den få *subjektifierande effekter* vilket handlar om sättet på vilka subjekt och subjektiviteter konstitueras i diskurs, alltså hur sociala relationer målas upp och olika intressenters plats däri. Det blir i detta skede viktigt att iaktta vilka subjektpositioner som görs tillgängliga för olika grupper genom problemrepresentationen. Ofta stigmatiseras minoriteter i detta steg genom “deviding practices” (uppdelande praktiker), en term lånad från Foucault, som till exempel målar upp “ de anställda vs de arbetslösa” vilket uppmuntrar till ett önskat beteende hos majoriteten. Dessutom har problemrepresentationer ofta en tydlig porträttering av vem som är ansvarig för problemet, där en reflektion är nödvändig av hur detta påverkar policyns intressenter, inklusive de som av

⁹¹ Bacchi. 2009. s. 155.

⁹² Bacchi. 2009. s. 7-9.

policyn pekats ut som problem. För det tredje och sista kan problemrepresentationen få *levda effekter*; påverkan på liv och död. Med detta menas hur en viss kategorisering av dig i problemrepresentationen avgör om du exempelvis får tillgång till välfärdstjänster. Genom dessa tre kategorier förväntas analysen komma fram till svar på följande fem frågor: 1. Vad är sannolikt att förändras genom den här representationen av problemet? 2. Vad är sannolikt att förbli detsamma? 3. Vem är det sannolikt gynnas av den här representationen av problemet? 4. Vem är sannolik att missgynnas (harm) av problemet? 5. Hur påverkas de som anses ha ansvar för ett problem och hur påverka resten av samhällets bild av vem som ska ha skulden?⁹³ När jag har svarat på dessa tre av Bacchis frågor, samt kort på de ytterligare tre, är jag färdig med min analys.

Innan jag går över till analysen vill jag avslutningsvis klargöra några grundläggande principer för kvalitativ textanalys och hur jag förhåller mig till dem. Esiasson *et al.* beskriver hur en kvalitativ textanalys kan göras med antingen öppna eller bestämda svarskategorier. Båda dessa strategier har sina dilemman. Med stängda svarskategorier behöver stor vikt läggas vid att hitta kategorier som kan erbjuda intressanta resultat i förhållande till ens frågeställning, och att vara medveten om att ens resultat kan bli för beroende av ens på förhand utvalda kategorier. Med öppna svarskategorier finns istället en risk att undersökningen blir för bred. Ett bra alternativ för att komma runt detta är att använda sig av båda kategorier,⁹⁴ vilket jag ämnar göra. För att Arendts "rätten att ha rättigheter" ska framträda och hjälpa mig att förstå huruvida asylsökande och icke-medborgare uppfattas som rättighetssubjekt i den svenska Riksdagens diskurs lägger jag särskilt fokus vid uttalanden som sätter statens suveränitet emot universella mänskliga rättigheter, men samtidigt är jag öppen för andra problemrepresentationer som kan uppenbara sig. I och med detta är det även viktigt att poängtera vikten av att vara öppen för att betydelsen ett begrepp får är konstruerat, och därmed kan ha olika betydelser i en policy.⁹⁵ För att tydligt kunna utläsa problemrepresentationen som framställs lägger jag dessutom fokus på både manifesta, uttalade, och latent, underliggande, implicita argument.⁹⁶ Detta är viktigt i en

⁹³ Bacchi. 2009. s. 15-18.

⁹⁴ Esiasson *et al.* 2017. s. 222-224.

⁹⁵ Bacchi. 2009. s. 8-9, 58.

⁹⁶ Esiasson *et al.* 2017. s. 226-227.

diskursanalys.⁹⁷ Fortsättningsvis tolkar jag politikernas uttalanden generöst, det vill säga att jag utgår från att det som sägs ska tas på allvar.⁹⁸ Slutligen, för att vara transparent i hur jag tolkat debatten, lyfter jag in citat från debatten och fetar de delar av citaten som jag anser illustrera min poäng. Nu när jag klargjort hur jag går tillväga med min analys övergår jag till att utföra den.

⁹⁷ Göran Bergström & Kristina Boréus. 2018. "Samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 31.

⁹⁸ Esiasson *et al.* 2017. s. 228.

4 Analys

I tidigare delar av uppsatsen har jag förtydligat hur min analys kommer att utföras, i den här delen påbörjar jag själva analysen. Jag har som klargjorts ovan delat upp analysen i tre delar utefter min metod. I den första delen undersöker jag problemrepresentationen av EBO-lagen enligt riksdagsledamöterna i debatten gällande bet. 2019/20:SfU11. I den andra delen granskar jag vilka underliggande förståelser som måste vara på plats för att problemrepresentationen ska uppfattas som legitim och i den tredje och sista delen studerar jag konsekvenserna som ledamöternas problemrepresentation kan få för EBO-lagens intressenter.

4.1 Problemrepresentationen

I den här delen av analysen rannsakar jag Riksdagens debatt genom en “baklänges”-analys för att utläsa vilken/vilka problemrepresentation/er av EBO-lagen som är mest framträdande. Därmed vill jag nå ett svar på Bacchis första fråga.

För att inleda denna del av analysen går det att påminna om att den förändring som debatteras är att begränsa var de asylsökande kan bosätta sig genom att dra in dagersättningen för asylsökande om de bosätter sig i vissa utsatta områden.⁹⁹ Uppenbart utifrån detta är att förändringen syftar till att driva bort de asylsökande från vissa områden, och därmed att problemet ligger i att de asylsökande bosätter sig på vissa orter. Vad problemet representeras vara med detta blir tydligt i och med att ett motiv för att förändra EBO-lagen som i stort sett alla politiker talar om är att förbättra integrationen, något som omöjliggörs genom boendesegregationen som skapas genom EBO-lagen där asylsökande får bosätta sig var de vill. De asylsökande ses följaktligen som roten till problemet, eftersom det är deras *val* av bostadsort som hindrar integrationen. Det underliggande problemet med EBO-lagen är alltså att det hindrar

⁹⁹ Bet. 2019/20:SfU11. s. 1-12.

integrationen av de asylsökande i samhället på grund av boendesegregation, och skulden ligger på de asylsökandes val och därmed dem själva. Moderaterna (M) uttrycker problemet som följer¹⁰⁰.

En annan **avgörande förutsättning för integrationen** som vi debatterar här i dag är att vi verkligen tar oss an **boendesegregationen**. Regeringen, tillsammans med samarbetspartierna i januariöverenskommelsen, Liberalerna och Centerpartiet, har föreslagit **en inskränkning i möjligheten till eget boende, EBO, under asyltiden**. De föreslår att asylsökande inte ska ha rätt till ersättning om **de väljer att bosätta sig i vissa socialt utsatta områden** som kommer att pekats ut. Vi moderater tycker att det är **ett litet steg i rätt riktning**.

Tydligt blir att tankegången är som följer: EBO-lagen leder till att asylsökande väljer att bosätta sig i utsatta områden, detta ökar boendesegregationen, vilket försvårar integrationen.

Problemrepresentationen kan dock spåras än djupare. Det går att se att en misslyckad integration i sig är negativt på grund av att det bidrar till samhällsproblem. Implicit innebär detta därmed återigen att grunden för samhällsproblemen är de asylsökande själva, som har en problemskapande natur. Bilden av att det som skapar problem är de asylsökande själva förstärks genom att M kopplar frågan om EBO-lagen till frågan om migration som nedanstående citat visar¹⁰¹:

Herr talman! **EBO har skapat segregation, extrem trångboddhet och stora sociala problem**. Det värsta är att **barn far illa**. Många får **dåliga skolresultat**, och en del rekryteras tidigt in i **kriminalitet**. Vi borde ha **avskaffat EBO** för länge sedan. Det är **viktigt för att klara integrationen** och se till att människor får ett **bra boende där de kan komma till sin rätt**. **Hur vill då vi moderater att det ska fungera i stället?** Med **kraftigt minskat antal asylsökande** och rätt resurser till asylprocessen kan asyltiden kortas från dagens ibland mångåriga handläggningstider till mellan tre och sex månader. Under den perioden är det rimligt att man bor på boenden som anvisas av Migrationsverket.

Segregation, trångboddhet, "stora sociala problem" som kriminalitet och dåliga skolresultat beskrivs därmed som problem som uppstått av en alltför stor invandring som resulterar i att för många människor använder EBO-lagen, och problemet blir därmed de asylsökande. Där M dock är inställda på att problemet måste försvinna för individers skull, exempelvis att barn ska få bra

¹⁰⁰ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 90.

¹⁰¹ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 90.

skolresultat, är Kristdemokraterna (KD) inne på samma spår angående problemrepresentationen när de tydligt kopplar ihop boendesegregation genom EBO-lagen med en stor invandring, men vill snarare än att lösa problemet för individer skull lösa det för samhällets skull¹⁰²:

EBO-lagen har funnits i Sverige sedan 1994, och den **bidrar till att cementera segregationen i vårt Sverige**. Kristdemokraterna är tydliga: Vi ska ha en **migrationspolitik som tar hänsyn till vår förmåga att integrera**. När detta inte sker får vi **överfyllda förorter, parallellsamhällen, utanförskap och förläggningar med tiotusentals människor**. Vi måste våga se **sambandet mellan en invandring i alltför stora volymer och mycket allvarliga samhällsproblem** som vi brottas med.

De som får problem är svenskarna, vilket synliggörs genom uttryck som “vårt Sverige” samt ett konsekvent användande av ett “vi”, där de som exkluderas från “vi” är “dem” — invandrarna. Liksom i Ms problemformulering hamnar skulden för problemen på de asylsökande som skapar “mycket allvarliga samhällsproblem” endast genom att befinna sig i Sverige. Ännu en intressant aspekt i KDs uttalande är att de “mycket allvarliga samhällsproblem” som finns i Sverige till stor del grundar sig i skapandet av utanförskap och parallellsamhällen, implicit en uppdelning av samhället. Sverigedemokraterna (SD) och L verkar liksom KD vara inne på hur splittringen av Sverige är det största problemet med EBO-lagen. SD uttrycker sig som följer¹⁰³:

Det handlar om att tänka efter före: /.../ Detta ska vi inte göra efter decennier när vi upptäcker att **vi har ett splittrat land** med tusentals, tiotusentals eller kanske hundratusentals **personer som lever i utanförskap**. Det kan då finnas **kriminella här som vi inte vet var de befinner sig**. Det kan finnas **personer som vistas här illegalt**. När det väl blev klart att de skulle få **avslag på sina ansökningar har de hunnit gå under jorden**. Det kan vara **hundratals personer som är skrivna på adresser till småbutiker och kiosker, eftersom vi har en EBO- lagstiftning som ser ut som den gör**.

Utifrån detta synliggörs hur de asylsökande kopplas samman med en fara för Sverige, genom att orsaka kriminalitet och splittring. Problemet med EBO-lagen uppmålas vara att det kan skada Sverige genom att splittra landet, och skulden ligger på de asylsökande som är opålitliga, exempelvis genom att de skriver sig på falska adresser och går under jorden.

¹⁰² Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 96.

¹⁰³ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 92.

L i sin tur menar att EBO-lagen är problematisk eftersom den för det första skapar, och för det andra försämrar för de som redan bor i, de utsatta områdena. Försämringen sker för det första genom att “Vi (andra generationens svenska barn och deras familjer) blev ännu mer trångbodda; vårt utrymme krympte.”, för det andra för att “Våra skolor /.../ blev givetvis sämre” och slutligen för att “Misslyckad integration i Sverige har lett till otrygga bostadsområden och i vissa fall radikaliserings. Andra normer och förväntningar än dem som gäller generellt i Sverige har dominerat.”.¹⁰⁴ De asylsökande framställs därmed explicit som en börda för Sverige. L uttrycker vidare¹⁰⁵:

Att ha en ordning där majoriteten av dem som kommer till Sverige söker eget boende i utsatta områden är inget bra sätt att ta emot människor om målet är att de ska lyckas komma in i egenförsörjning och få tak över huvudet. Initiativet till rätten att hitta egen bostad för asylsökande, EBO, togs av en borgerlig regering, och det fanns goda tankar när man beslutade om systemet på 90-talet. Men det har visat sig att slå extremt hårt mot utsatta områden, och man har lämpat över hela integrationsansvaret till andra generationens svenska barn och deras föräldrar. Det är dem vi måste ha i fokus, men jag hör att denna debatt handlar om helt andra saker. När jag växte upp i Tynnered i Göteborg i slutet av 90-talet och början av 2000-talet var det inte ett utsatt område. Det är på grund av icke genomtänkt integrationspolitik vi har hamnat här.

Genomgående är problemet den misslyckade integrationen som bidrar till att skapa och upprätthålla utsatta områden, och skulden för dess misslyckande läggs på de asylsökande som väljer att bosätta sig i fel områden genom EBO-lagen. Att vissa områden i en stat får dåligt rykte kan tänkas höra samman med att samhället splittras. Problemet representeras genomgående som de asylsökande själva som bosätter sig i utsatta områden där de inte kan integreras. Detta är ett problem eftersom de måste integreras i Sverige för att “de ska lyckas komma i egenförsörjning och få tak över huvudet” och för att de utsatta områdena ska kunna utvecklas.

I samma anda menar C att fokus måste ligga på att utveckla de socialt utsatta områdena, något som EBO-lagen motverkar¹⁰⁶:

¹⁰⁴ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 106.

¹⁰⁵ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 106.

¹⁰⁶ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 105.

I måndags möttes jag också av en stor stolthet hos dem som bor i Drottninghög — en stolthet över bostadsområdet och den utveckling som sker. **Vi behöver se till att de områden runt om i landet som står inför dessa stora utmaningar får bra förutsättningar att blomstra.** På grund av detta är Centerpartiet, Socialdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet överens om att inom ramen för januariavtalet **ge kommunerna en möjlighet att begränsa EBO** i områden med socioekonomiska utmaningar.

De asylsökande ses här som något som hindrar utvecklingen av de utsatta områdena, och blir därmed ett problem för samhället, samt ett problem för integrationen som följande citat från C visar¹⁰⁷:

Det är i grunden **positivt att människor själva kan bestämma var de ska bo**, exempelvis nära släkt, vänner och kontaktnät. **Det kan underlätta etableringen i samhället.** Tyvärr har vi sett en ökad segregation i samhället. **EBO har bidragit till en ojämn fördelning av asylsökande. Det finns ett uppenbart problem med att de sökande söker sig till vissa kommuner och till vissa specifika områden i dessa kommuner.** Det är i många fall **områden med stora utmaningar såsom segregation, hög arbetslöshet, otrygga miljöer** med mera, vilket innebär **försämrade etableringsmöjligheter i det svenska samhället.**

Återigen hamnar fokus på att problemet med EBO-lagen är att det minskar möjligheterna för asylsökande att etablera sig i samhället. Problemrepresentationen hamnar på de asylsökande eftersom de själva “söker sig till” vissa områden.

Hittills verkar problemrepresentationen utifrån analysen ovan landa i att problemet med EBO-lagen är att det bidrar till att försämma Sverige på olika sätt, eftersom ett fritt val av boende för asylsökande skapar segregation vilket minskar möjligheterna för integration, något som är eftersträvanvärt. Detta landar även i att det är själva människorna, de asylsökande, som får skulden för problemen i samhället, eftersom det är deras *val* av bostadsort som försämrar samhället, vilket då antas kunna åtgärdas genom att styra bort de asylsökande från dessa områden med ekonomiska incitament som förändringen av EBO-lagen innebär. Att problemen kan rättas till genom integration implicerar vidare att problemet med de asylsökande är att de inte passar in i det svenska samhället, ett tänk som stämmer väl överens med tanken om

¹⁰⁷ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 105.

nationalstaten där det antas eftersträvansvärt med en homogen befolkning, både i etnicitet och civiskhet, det vill säga dugliga medborgare.¹⁰⁸ Fokus hittills ligger därmed snarare på samhället än individen, där alltså nationalstatens suveränitet prioriteras framför universella mänskliga rättigheter. Detta kan göra det svårt för asylsökande att uppfattas som rättighetssubjekt. Att en nationalstat ska vara homogen kan vidare vara ett av de underliggande förståelser som problemrepresentationen bygger på, och ger därmed ett första svar på Bacchis andra fråga som utvecklas längre ner.

Det finns dock även problemrepresentationer som till större del lägger skulden på samhället för de "problem" som målas upp. S fokuserar i sin problemrepresentation exempelvis både på att alla kommuner inte velat ta emot asylsökande och på att de asylsökande väljer att bosätta sig i vissa områden¹⁰⁹:

Vi visar med detta beslut att vi har lyssnat på de kommuner som brottats med baksidan av lagstiftningen, men vi gör det på ett sätt där vi lyssnar till de kommunala företrädarna, som känner sina kommuner bäst, genom att regeringen i en förordning ska ge kommunerna möjlighet att i ett anmälningsförfarande meddela de utsatta områden som ska undantas från EBO. I grunden gör vi detta för att skapa förutsättningar för bra uppväxtvillkor för barn och ungdomar i alla delar av vårt samhälle. De som kommer till vårt land för att söka skydd undan förtryck och förföljelse ska ges reella möjligheter att skapa ett bra liv och möjlighet att bidra. Detta bygger på att fler kommuner måste ta del i mottagandet efter det att asylsökande har fått uppehållstillstånd, men det bygger också på att socialt utsatta områden måste få ett lättare tryck under asyltiden.

Förändringarna anses här behöva ske på samhällsnivå genom koordinering mellan kommunerna, och problemrepresentationen skiftar därmed från individen till samhället, samtidigt som uttalandet att områdena måste få "ett lättare tryck under asyltiden" visar hur de asylsökande kan skapa problem. Följande citat visar än tydligare på denna dubbla problemrepresentation¹¹⁰:

Jag tror att det är viktigt att konstatera att många av de områden som vi nu talar om som socialt utsatta har mycket av denna problematik alldeles oavsett om man får asylsökande, som bosätter sig där och

¹⁰⁸ Johansson. 2005. s. 246-248.

¹⁰⁹ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 98.

¹¹⁰ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 103.

får bidrag för egen bosättning, eller inte. Vi behöver vidta åtgärder oavsett detta, och det är det som våra investeringsstöd till bostadsbyggande och våra pengar till kommuner handlar om — att vi kan få en bättre välfärd och bättre planeringsförutsättningar. **Men vad detta handlar om är att vi inte vill spä på de problem som redan finns med ännu fler. Därför behöver vi se till att de socialt utsatta områdena, som redan i dag har väldigt stora utmaningar, inte belastas ytterligare.**

Å ena sidan kan problemen uppstå utan asylsökande, och dessa människor är därmed inte nödvändigtvis roten till problemet, å andra sidan ökar deras existens i de utsatta områdena dessa områdens problem. MP går lite längre än S genom att de i stort sett endast ser den misslyckade integrationen som en konsekvens av att alla kommuner inte samarbetat i mottagandet av nyanlända¹¹¹:

Fru talman! I samband med **migrationsuppgårelsen i oktober 2015, som sex partier var med på, enades vi om en rad åtgärder. En som var viktig i sammanhanget var bosättningslagen, som innebar att Sveriges kommuner skulle få skyldighet att ta emot nyanlända och att de ofta moderatstyrda kommuner som hade sagt nej till detta inte längre skulle kunna göra det.** Detta var välkommet och viktigt, även om det var för sent. **Hade förändringen gjorts tidigare är det inte säkert att vi hade haft behov av den reformering av EBO som vi nu gör.**

I och med att MP riktar kritik mot att kommuner inte velat ta emot asylsökande, och menar att detta är det önskvärda tillvägagångssättet för att bemöta de problem som boendesegregation skapat, visar det hur de inte anser EBO-lagen nödvändigtvis vara ett problem, och därmed riktas skulden för problemet bort från de asylsökande. Samtidigt menar de att det inte är *säkert* att reformeringen av EBO-lagen skulle behöva ske, istället för att mena att den är överflödigt, vilket väcker viss ambivalens i MPs ställningstagande kring att förändra lagen, och därmed huruvida problemet med boendesegregationen ligger på samhällsnivå eller på individnivå.

Vänsterpartiet (V) är det parti som sticker ut mest i sin problemrepresentation och argumenterar för att tolkningen som görs där skulden för samhällsproblemen landar på de asylsökande är missriktad. Här anses problemet landa i samhälleliga strukturer, istället för på den asylsökande. V menar¹¹²:

¹¹¹ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 108.

¹¹² Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 104.

Fru talman! Det som har skett i debatten är inte att Socialdemokraterna har lyssnat på Sverigedemokraterna, utan det är att **ni beskriver trångboddheten** och så vidare **som ett resultat av att 14 000 människor har valt EBO. Så är det inte. Det är ett resultat av ojämlikheten, orättvisan och klassklyftorna, och här behövs en kraftfull ekonomisk politik.**

V är det parti som går längst i att omformulera problemet till att vändas bort från de asylsökande. Att V är det enda parti som röstar emot en förändring av EBO-lagen kan vara talande i fråga om att värna om universella mänskliga rättigheter framför nationalstatens suveränitet, åtminstone tillsammans med vetskapen att det är S, KD, M och SD som vill avskaffa EBO-lagen helt,¹¹³ samma partier som vill få ner invandringen till nordiska respektive europeiska nivåer.¹¹⁴ Att vilja begränsa invandringen i samband med att dra in välfärdsförmåner kan vara ett tecken på att vilja prioritera nationalstatens suveränitet framför universella mänskliga rättigheter i och med att det uppvisar välfärdsstatens både inkluderande och exkluderande karaktär, där de som inkluderas främst är medborgare.¹¹⁵ Detta försvårar för asylsökande att uppfattas som rättighetssubjekt.

Sammanfattningsvis går det att se två olika problemrepresentationer framträda i debatten, om än där båda har fokus på boendesegregationen som grunden till problemet. En första är att boendesegregationen beror på asylsökande som väljer att bosätta sig i utsatta områden, och den andra är att boendesegregationen beror på samhällsstrukturer, kommunernas bristande ansvar eller förd politik. Av dessa är den första problemrepresentationen den starkast rådande. Detta legitimerar en lösning av problemet att begränsa möjligheten för de asylsökande att bosätta sig i utsatta områden genom att villkora deras tillgång till dagersättning och särskilt bidrag om de bosätter sig i vissa områden, i och med att det är *deras val* att bosätta sig på vissa ställen som är problemet.

En intressant aspekt i detta är att Vs, S och MPs uttalanden ger tentativa svar på Bacchis både fjärde och sjätte fråga, som berör om problemet kan tänkas på annorlunda respektive var och hur problemrepresentationen kan utmanas. Den andra problemrepresentationen visar nämligen alternativ till den rådande problemformuleringen, och kan därmed visa ett möjligt svar

¹¹³ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 90-91, 95-97.

¹¹⁴ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 89, 96, 100.

¹¹⁵ Nielsen. 2016. s. s.37-38.

på Bacchis fjärde fråga. Dessutom illustrerar debatten genom partiernas blandade uttalanden en arena där den rådande problemrepresentationen både kan reproduceras och utmanas, och ger därmed även ett svar på Bacchis sjätte fråga, trots att det självklart även finns andra arenor där detta kan ta plats. Bacchi själv menar exempelvis att medias roll är viktig att beakta i den sjätte frågan för att undersöka hur problemrepresentationen sprids till befolkningen.¹¹⁶ Båda dessa skulle kunna utvecklas ytterligare, men på grund av tids-och platsbrist lämnar jag det till framtida forskning. Nu går jag istället vidare med analysen av den rådande problemrepresentationen.

4.2 Problemrepresentationens underliggande förståelser

I tidigare del av analysen har jag visat vilken problemrepresentation av EBO-lagen som är mest framträdande i Riksdagens debatt gällande bet. 2019/20:SfU11: att asylsökande i sig är roten till problemen i samhället på grund av deras val av bostadsort. I den här delen ska jag gå djupare in på problemrepresentationen och vilka underliggande förståelser som måste vara på plats för att denna problemrepresentation och lösningarna som den ger upphov till ska vara legitim. Jag utgår från kategorin asylsökande och nyckelbegreppet välfärdens gränser i den kommande analysen, men jag vill även påminna här om förståelsen av att nationalstaten ska ha en homogen befolkning som en underliggande förståelse som legitimerar problemrepresentationen, något som framkommer av alla de partier som ser integration som lösningen på problemet som jag talat om ovan. Genom denna analysdel svarar jag på Bacchis andra fråga.

¹¹⁶ Bacchi. 2009. s. 19.

4.2.1 Asylsökande

I debatten om EBO-lagen går det att utläsa att kategorin asylsökande är en viktig kategori i problemrepresentationen. I debatten porträtteras kategorin på främst två sätt, och i motsats till resten av befolkningen i Sverige vilket ger upphov till dikotomier.

En första definition som framhålls är att de asylsökande är kriminella eller möjligtvis kriminella, vilket skapar dikotomin kriminella/laglydiga. SD ställer statusen kriminella emot svenska medborgare, eller åtminstone svenskar, vilket gör det tydligt att svenskar representerar de laglydiga i dikotomin. Detta blir tydligt i hur begreppen “vi” och “de” används i följande uttalande, där det är uppenbart att det är de asylsökande som åsyftas med “de” i och med att det handlar om avslag på ansökningar¹¹⁷:

Det kan då finnas **kriminella här som vi inte vet var de befinner sig**. Det kan finnas **personer som vistas här illegalt**. När det väl blev klart att **de skulle få avslag på sina ansökningar har de hunnit gå under jorden**.

Trots att Sverigedemokraterna är de som är mest uttryckliga, manifesta, i sina uttalanden finns det även andra partier som latent framställer de asylsökande som potentiellt kriminella. När S och M talar om risken med falska hyreskontrakt,¹¹⁸ om så utifrån remissinstansernas iakttagelser likt M, så befästs bilden av de asylsökande som opålitliga. Både S och SD talar även om asylsökande som några som behöver bevakas av säkerhetsskäl eller kontrolleras,¹¹⁹ vilket ger intrycket av de asylsökande som om inte kriminella så farliga. Detsamma gäller i kopplingen mellan integration och gängbrottslighet som M framhåller¹²⁰:

Herr talman! **Sveriges stora integrationsmisslyckande är uppenbart varje dag och inom många olika områden**. Vi ser det i **gängbrottsligheten, i skolan, i socialtjänsten, i vården, i socialbidragen och i det brutala utanförskapet**. Det krävs oerhört mycket av oss alla — enskilda, samhället och politiken — om vi

¹¹⁷ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 92.

¹¹⁸ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 90, 98.

¹¹⁹ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 92, 102.

¹²⁰ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 89.

ska klara att **vända utvecklingen** och om vi ska kunna **ge människor förutsättningar att verkligen komma in i det svenska samhället. Vi kan inte nöja oss med att de har kommit innanför våra gränser.**

Att beskriva att människor som migrerar till Sverige måste integreras i det svenska samhället för att gängkriminalitet ska upphöra implicerar att människorna i sig själva har en kriminell natur som måste omarbetas genom inklusion i de svenska värderingarna och den svenska kulturen, där laglydighet gäller. Att asylsökande väljer att bosätta sig hos sina "landsmän"¹²¹ som uttryckt av SD, V, MP och KD genom EBO-lagen är därmed ett problem för Sverige, eftersom samma värderingar som i resten av Sverige inte gäller där som uttryckligen påtalats av L: "Andra normer och förväntningar än dem som gäller generellt i Sverige har dominerat."¹²² Att försöka begränsa de asylsökandes val av bostadsort blir därmed en legitim lösning utefter problemrepresentationen, eftersom boendesegregation (som uppstår på grund av de asylsökandes val), leder till en misslyckad integration vilket upprätthåller kriminalitet.

En andra förståelse av de asylsökande är att dessa personer är mer utsatta än resten av befolkningen, och därigenom målas dikotomin behövande/självständiga upp. S uttrycker sig exempelvis som följer i ett meningsutbyte med SD¹²³:

När man talar om kriminalitet är Sverigedemokraternas främsta åtgärd att sätta stopp för **dem som söker skydd i Sverige**. Det skulle vara väldigt märkligt att sätta sig och till vissa delar göra upp med ett parti som så tydligt vill öka motsättningarna mellan **dem som har behov av skydd och resten av befolkningen**.

Här påvisas en förståelse av de asylsökande som i större behov av skydd än resten av befolkningen, vilket målar upp dessa människor som extra utsatta. På samma sätt uttrycker S sig i ett annat uttalande¹²⁴:

I lördagens Sydsvenska Dagbladet var det en artikel om utanförskapet i Malmö och om den **segregation som slår så hårt mot människor som är i störst behov av samhällets stöd**.

¹²¹ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 91, 94, 96, 108.

¹²² Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 106.

¹²³ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 101.

¹²⁴ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 97.

De asylsökande är alltså enligt S de som är “i störst behov av samhällets stöd”. C har också en underliggande retorik av de asylsökande som utsatta¹²⁵:

Vi är många som bekymrar oss över den **bristfälliga integrationen för nyanlända i Sverige** de senaste åren. **I stället för snabba vägar in i samhället via jobb och utbildning har de mötts av lång väntan på besked om nästa steg. I stället för gemenskap och trygghet har de mötts av social utsatthet, utanförskap och stelbent byråkrati.** Detta har gjort att klyftorna mellan människor i Sverige har ökat. **Människor som kommer till Sverige vill bidra till samhället, men då krävs ett mottagande som möjliggör detta.**

De asylsökande hamnar utanför samhället i en speciellt utsatt situation, och grunden till detta är att samhället Sverige inte tagit emot dem väl. Detta tydliggör dikotomin behövande/självständiga, där “svenskarna” är självständiga och måste leda de asylsökande vid handen på väg in i samhället.

Denna förståelse av de asylsökande som behövande går att förstå som en motivering till att begränsa de asylsökandes valmöjligheter i fråga om bostad med ekonomiska incitament eftersom de inte kan ta självständiga beslut. De asylsökande uppfattas därmed som objekt som behöver det svenska samhällets hjälp, snarare än subjekt vars beslut ska respekteras.

Kategoriseringen av de asylsökande som kriminella och utsatta kan därmed som påvisats illustrera underliggande förståelser som legitimerar problemrepresentationen.

4.2.2 Välfärdens gränser

Ett nyckelbegrepp i frågan är vidare välfärden och dess gränser. Johansson beskriver att välfärd blivit något som kopplas samman med Sverige och utgör Sveriges självbild, varför välfärd är till för det svenska folket som kan bestämma i hur stor mån de vill dela med sig av välfärden till de som hamnar utanför ramen för det svenska folket.¹²⁶ Denna diskurs syns i debatten om EBO-lagen. SD talar om att det inte bör “satsas resurser” på de asylsökande eftersom de “kanske

¹²⁵ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 104.

¹²⁶ Johansson. 2005. s. 252.

egentligen inte haft rätt till det”.¹²⁷ Detta ordval, “satsa”, ger bilden av att Sveriges resurser måste gå till väl valda ändamål och för tankarna till att ett utökande av välfärdsförmånerna till de asylsökande inte är ett ändamålsenligt sätt att spendera pengar, enligt SD eftersom de asylsökande inte är rättighetssubjekt. KD uttrycker sig fortsättningsvis som följer¹²⁸:

Fru talman! Vi måste därför **para ihop integrationspolitiken med migrationspolitiken** och se till att **migrationspolitiken ger oss möjlighet att integrera**. Den förmågan **förutsätter en stram migrationspolitik** under en rad år framöver. Vi kristdemokrater vill **få ned söktrycket** till en jämförbar nordisk nivå, och då måste vi naturligtvis vara beredda att **titta på varje enskild lagstiftning och även välfärdssystemens utformning**.

Detta uttalande visar bilden av ett Sverige som inte klarar av att hålla uppe den nuvarande välfärdsmodellen med en lika stor invandring som idag samt att de asylsökande inte uppfattas ha “rätten att ha rättigheter” eftersom välfärden de får ta del av är en förmån snarare än en rättighet i och med att den kan förhandlas om. Att se välfärdsstaten som på bristningsgränsen är ytterligare ett underliggande motiv för att legitimera den rådande problemrepresentationen av att asylsökande skapar problem för Sverige och därmed att legitimera att de dels inte kommer till Sverige och dels att deras dagarsättning dras in beroende på deras val av bostadsort, i och med att dessa människor tar resurser från landet som generöst tagit emot dem. I detta antagande prioriteras därmed statlig suveränitet framför universella mänskliga rättigheter, och att asylsökande inte uppfattas som rättighetssubjekt går uttryckligen att se i partiernas uttalanden ovan.

Sammanfattningsvis är de två koncepten välfärdens gränser samt asylsökande och de två kategoriseringarna av begreppet som görs, tillsammans med det tidigare nämnda antagandet att nationalstaten ska ha en homogen befolkning, det som möjliggör en legitimering av riksdagsledamöternas problemrepresentation och de lösningar som föreslås.

¹²⁷ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 92.

¹²⁸ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 96.

4.3 Problemrepresentationens effekter

I denna sista del av analysen fokuserar jag på Bacchis femte fråga, det vill säga vilka konsekvenser den problemrepresentation som uppdragats kan få. Analysen består av tre delar utefter de tre kategorierna diskursiva effekter, subjektifierande effekter och levda effekter.

4.3.1 Diskursiva effekter

Problemrepresentationen som finns i debatten är som sagt att det är de asylsökandes val som är grunden till problemen som EBO-lagen skapar. Denna problemrepresentation befäster bilden av asylsökare som ovälkomna på Sveriges territorium, samt att Sverige som stat kan skadas av att ta in asylsökande. Kopplingen av EBO-lagen till minskad asylinvandring befäster denna tanke. Slutsatsen som går att dra är därmed att riksdagsledamöterna, genom att representera problemet med EBO-lagen som de gör, befäster den medborgarskapsdiskurs som Nielsen beskriver i sin avhandling.¹²⁹ Detta innebär att nationalstaten fortsätter att befinna sig i fokus i diskursen, och de asylsökande får därigenom svårt att kräva sina rättigheter eftersom de inte har medborgarskap däri. Detta gör det även svårt för de asylsökande att uppfattas som rättighetssubjekt. Sveriges humanitära roll kan genom den här problemrepresentationen möjligtvis förändras, i och med prioriteringen av statens suveränitet framför universella mänskliga rättigheter. Staten blir därmed den enhet som främst gynnas av den problemrepresentation som råder, och de asylsökande blir de som missgynnas. Denna problemrepresentation kan avslutningsvis dölja alternativa faktorer till att boendesegregation skapas, som exempelvis de aspekter V lyfter: ojämlikhet och klassklyftor, men även det som främst S och MP lyfter: att alla kommuner inte tar ansvar i att ta emot de asylsökande. Sammanfattningsvis är det uppenbart hur den rådande problemrepresentationen kan begränsa analysen av bostadspolitiken i det svenska samhället.

¹²⁹ Nielsen. 2016. s. 177.

4.3.2 Subjektifierande effekter

Det går att utläsa åtminstone två subjektifierande effekter som den rådande problemrepresentationen kan få. För det första är dikotomin “vi” svenskar och “de” asylsökande tydlig i debatten, vilket tar sig uttryck i underkategorier av dikotomier som kriminell/laglydig och behövande/självständig. När de asylsökande som är en minoritet målas upp som de gör kan det antas bidra till de uppdelande praktiker som Bacchi beskriver, något som då uppmuntrar Sveriges medborgare till att inte vara kriminella och att vara självständiga från staten. För det andra går det att anta att dessa dikotomier öppnar upp vissa subjektpositioner som de asylsökande och “svenskarna” kan förväntas anamma och uppfatta sin roll i Sverige genom, något som är vanligt förekommande när policys representerar ett problem på ett visst sätt.¹³⁰ De asylsökande, porträtterade som att de bär skulden för problemet, kan därmed förväntas anta en självbild av sig som ett problem för Sverige.

Samtidigt som detta kan vara fallet är det viktigt att minnas att den rådande problemrepresentationen kan ifrågasättas. I en intervju med tidigare asylsökande som SVT utför är det exempelvis minst en person som verkar ta fasta på den alternativa problemrepresentationen som presenterats av V. Hen menar att “Det blir svårt för de människor som kom till Sverige... som kom till Uppsala och inte har någon familj eller bostad. De måste ha bättre alternativ att hitta en lägenhet eller en bostad”.¹³¹ Problemet anses därmed inte vara de asylsökande själva, utan tillgången på bostäder. Detta visar hur media kan vara ett forum där den rådande problemrepresentationen kan utmanas, och därmed ytterligare ett svar på Bacchis sjätte fråga om var och hur den rådande problemrepresentationen kan utmanas. Hur de subjektifierande effekterna kommer att se ut på grund av den problemrepresentation som målas upp av riksdagsledamöterna i debatten är därmed svårt att förutsäga.

¹³⁰ Bacchi. 2009. s. 16.

¹³¹ Adam Sjöborg. “Så tycker tidigare asylsökande om förändringarna i EBO-lagen”. *SVT Nyheter*. 11/3-2020 (27/11-2019). (Elektronisk) <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/sa-tycker-uppsalaborna-om-ebo-lagen>.

4.3.3 Levda effekter

Den rådande problemrepresentationen får tydliga levda effekter för de asylsökande och andra icke-medborgare som omfattas av EBO-lagen. Genom att måla upp de asylsökande utefter de underliggande premisserna tillsammans med förståelsen av nationalstaten och välfärdens gränser minskar chansen som asylsökande har att utkräva sina sociala och ekonomiska rättigheter i och med att de inte på ett tydligt sätt uppfattas som rättighetssubjekt. Detta påverkar huruvida asylsökande kan få ta del av välfärdstjänster som dagersättning i Sverige, och får därmed levda effekter på de asylsökande.

En intressant aspekt ifråga om detta är möjligheten att ifrågasätta eller bekämpa de levda effekter som uppstår. Som påvisats är de asylsökandes status som rättighetssubjekt inte särskilt etablerad i debatten eftersom statens suveränitet prioriteras framför universella mänskliga rättigheter, vilket är grunden till de levda effekter som uppstår. Kan denna syn på asylsökande som rättighetssubjekt ifrågasättas? Möjligheterna ser inte solklara ut. SD, men även utredningen *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22) och propositionen 2019/20:10 *“Ett socialt hållbart boende för asylsökande”* som föregick debatten, hänvisar nämligen till speciellt regionala europeiska människorättsramverk för att få stöd för att legitimera sina åtgärder.¹³² SD uttrycker exempelvis¹³³:

Det är noterbart att det **i mottagandedirektivet från EU**, som till viss del styr vad vi kan och inte kan göra i svensk lagstiftning, **står explicit att medlemsstater har rätt att begränsa var och hur asylsökande bosätter sig, till exempel i syfte att underlätta och förstärka prövningsprocessen under den tid de väntar på sitt svar.**

¹³² SOU 2018:22. *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande*. (Elektronisk). Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet. s. 186-188, 214-215; Proposition 2019/20:10. *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande*. (Elektronisk). Stockholm: Justitiedepartementet. s. 18. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2013:13:EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning). *Europeiska unionens officiella tidning*. L 180/96. 29 juni 2013. Hämtad från: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&qid=1589881226810&from=EN> stipuleras att “This Directive respects the fundamental rights and observes the principles recognised in particular by the Charter of Fundamental Rights of the European Union” (art. 35), varför hänvisning till detta direktiv kan antas vara en indirekt hänvisning till ett regionalt människorättsramverk.

¹³³ Riksdagens prot. 2019/20:39. s. 92.

Problemet uppstår eftersom tanken om universella mänskliga rättigheters samexistens med nationalstaternas suveränitet, som nämnts, tar plats i det internationella mänskorrättsramverk som är till för att tillförsäkra alla människors mänskliga rättigheter. Eftersom tanken om nationalstatens suveränitet och universella mänskliga rättigheters sammankoppling är så invävd i den allmänna diskursen kring mänskliga rättigheter är det föga förvånande att Sveriges riksdagsledamöter inte utmanar den bilden, speciellt eftersom tanken om att rättigheter kan skiljas åt mellan medborgare och icke-medborgare redan är etablerad i Sverige på djupet vilket visar sig genom att det i Regeringsformen 2 kap. 25§ staplas upp ett antal rättigheter som utländska medborgare kan undantas ifrån till skillnad från svenska medborgare.¹³⁴ Detta kan visa på Bacchis förståelse av att olika policyfält influerar varandra.¹³⁵ Dessutom kan detta vara en början på svar på Bacchis tredje fråga som syftar till att spåra problemrepresentationens uppkomst, men i och med att en spårning av problemrepresentationens uppkomst är ett stort och krävande arbete som jag tyvärr varken har tid eller plats för i denna uppsats utvecklas inte detta ytterligare.

För att vara tydlig behöver detta inte innebära att de asylsökande inte får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i Sverige eftersom detta är något som går att få utan rättighetsstatus,¹³⁶ utan det betyder snarare att det blir tydligt att de saknar just “rätten att ha rättigheter”, något som kan göra det svårt att kräva sina rättigheter. Genom denna förståelse blir det enklare att villkora de asylsökandes rätt till dagersättning och särskilda bidrag genom förändringen av EBO-lagen, eftersom de inte hade *rätt till* bidraget som nu dras in vid val av bostad i utsatta områden från början, utan det var en välgörande tjänst.

Med detta sagt är det uppenbart att den problemrepresentation som finns i Riksdagens debatt om förändringarna av EBO-lagen, om så ordinära, kan få negativa levda effekter för de asylsökande.

¹³⁴ Regeringsformen (1974:152), 2 kap. “Grundläggande fri-och rättigheter”. 25§.

¹³⁵ Bacchi. 2009. s. 156-158.

¹³⁶ Gündoğdu. 2014. s. 40; Marshall & Bottomore. 1992. s 15, 20, 66.

5 Slutsatser och diskussion

I den här uppsatsen har jag haft som syfte att i ett snävt perspektiv undersöka synen som finns på asylsökande och deras status som rättighetssubjekt i debatten rörande bet. 2019/20:SfU11 kring förändringen av EBO-lagen och i ett större perspektiv att belysa vilka möjligheter icke-medborgare, med fokus på asylsökande, har till att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i Sverige när vi existerar i ett nationalstatligt system. Mitt syfte har jag kunnat belysa genom mitt teoretiska perspektiv som har sin utgångspunkt i Hannah Arendts “rätten att ha rättigheter” och jag har operationaliserat det genom min metod, Carol Bacchis WPR-ansats. Detta har utmynnat i frågeställningen: *På vilka sätt motiveras förändringen i EBO-lagen av Riksdagen i debatten gällande bet. 2019/20:SfU11 och hur kan denna problemrepresentation förstås och få för konsekvenser för de intressenter som omfattas av EBO-lagen?* I den här delen presenterar jag de slutsatser jag har kommit fram till samt sätter dessa i ett större perspektiv genom en diskussion, vari jag även erbjuder tips på framtida forskning.

Genom min analys har jag kunnat frambringa slutsatsen att den främst rådande problemrepresentationen av EBO-lagen som finns i riksdagsdebatten *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande* rörande bet. 2019/20:SfU11 är att EBO-lagen är ett problem eftersom den skapar boendesegregation, vilken minskar möjligheterna för integration av de asylsökande i det svenska samhället, något som skapar problem för samhället. Eftersom det är de asylsökandes val av bostad som skapar boendesegregation implicerar detta vidare att det är de asylsökande själva och deras val som är det grundläggande problemet med EBO-lagen, vilket motiverar den förändring av EBO-lagen som föreslås. Fortsättningsvis visar mina resultat att möjligheten till att representera problemet på detta sätt, och framförallt att försvara den förändring som görs av EBO-lagen utefter den problemrepresentationen, grundar sig i olika underliggande förståelser kring kategorin asylsökande samt nyckelbegreppen nationalstaten och välfärdens gränser. Den problemrepresentation som finns resulterar vidare i olika konsekvenser, beskrivna som diskursiva, subjektifierande- och levda effekter. De diskursiva effekterna av

problemrepresentationen kan tänkas bli att den redan existerande diskursen om nationalstatens suveränitet förstärks, vilket porträtterar de asylsökande som människor på permission på statens territorium. De subjektifierande effekterna kan förmodas resultera i att skulden för problemen i samhället läggs på de asylsökande, som är en minoritet, vilket uppmuntrar till ett önskat beteende hos majoritetsbefolkningen, samtidigt som de asylsökande kan få en självbild baserad på problemrepresentationen. Viktigt att minnas är dock att problemrepresentationen kan ifrågasättas, vilket skulle kunna skapa alternativa subjektifierande effekter. De levda effekter som problemrepresentationen får för de asylsökande är avslutningsvis, på grund av att de inte på ett tydligt sätt representeras som rättighetssubjekt, att de får svårare att kräva tillgång till välfärd, i stor del detsamma som deras sociala och ekonomiska rättigheter. Sammanfattningsvis visar detta bilden av en stat som i sin bostadspolitik prioriterar sin nationalstatliga suveränitet framför universella mänskliga rättigheter, en slutsats som förhindrar bilden av de asylsökande som rättighetssubjekt med "rätten att ha rättigheter" och därmed försvårar för asylsökande att kräva sina rättigheter i Sverige.

Jag anser det innan jag kopplar dessa resultat till tidigare och framtida forskning viktigt att poängtera betydelsen av mitt val av material för mina resultat. Som jag nämnde under rubriken "Källmaterial" är mitt material ett kritiskt fall på så sätt att det ställer frågan om Sveriges öppenhet för mänskliga rättigheters universalism på sin spets i och med att just frågan om sociala och ekonomiska rättigheter, speciellt frågan om boende, är en fråga som kan göra att diskursen vinklas till statens fördel. Detta är vad mina resultat visar, och resultaten blir därmed som kunde förmodas, speciellt efter 2015 års "flyktingkris". Att jag tar upp detta är för att jag vill klargöra att dessa resultat kunde ha blivit annorlunda om studien berört andra politikområden, vilket innebär att mina resultat inte kan generaliseras till asylsökandes möjligheter att uppfattas som rättighetssubjekt i andra politikområden. Resultatet är trots det signifikant eftersom alla områden där människor inte uppfattas som rättighetssubjekt är värda att belysa eftersom statusen gör det svårare för människor att kräva sina mänskliga rättigheter.

Mina resultat är fortsättningsvis intressanta att jämföra med tidigare forskning som gjorts. Mina resultat kan kopplas till tidigare forskning på olika sätt. Tidigare komparativ forskning har för det första visat hur Sverige uppfattas som en till stor del humanitär stat. Forskning gjord efter

2015 visar dock att denna status har börjat vända efter 2015 till att bli mer restriktiv mot asylsökande. Kesby beskriver hur det i samband med att flyktingströmmar ökar är än troligare att en människas rättighetsstatus blir beroende av ens "immigration status" (immigrationsstatus).¹³⁷ Att den svenska politiken just nu är relativt restriktiv i fråga om asylsökandes rättighetsstatus är därmed inte särskilt förvånande. Min studie bekräftar dessa forskningsresultat om förändringen i Sveriges diskurs kring asylsökandes rättighetsstatus genom att visa att den är påtaglig även i fråga om EBO-lagen. Detta eftersom Borevi och Bengtsson i forskning från 2015 som sagt visade hur EBO-lagen tidigare ansågs svår att förändra just med hänvisning till att det skulle vara lika för medborgare och icke-medborgare där frågan om att få välja eget boende blev en fråga om just universella rättigheter,¹³⁸ vilket det nu inte är i samma utsträckning.

Samtidigt som rättighetsstatusen för de asylsökande begränsas går det i min studie att för det andra se att Sverige åtminstone till viss del är noga med att legitimera sina handlingar genom dokument som hävdar mänskliga rättigheter, samt att synen på de asylsökande som välgörenhetssubjekt snarare än rättighetssubjekt inte nödvändigtvis hindrar de asylsökandes tillgång till mänskliga rättigheter. Även detta resultat bekräftar tidigare forskningsresultat att Sveriges självbild består av att landet är en generös, humanitär välfärdsstat. Detta kan förklara varför Sverige inte gått särskilt långt i deltagandet i ett "race to the bottom", det vill säga att dra in välfärdstjänster och annat för asylsökande för att verka som ett oattraktivt land för asylsökande att söka skydd i,¹³⁹ även om svenska staten till viss del brutit med sin vanliga diskurs som en humanitär internationell företrädare i fråga om immigrationspolicys.¹⁴⁰ Det är sammanfattningsvis värt att minnas att Sverige i ett större perspektiv, även jämfört med de andra skandinaviska länderna, som påvisats, är en humanitär stat även efter 2015, men även att i diskursiv anda minnas att sättet på vilket vi talar om något påverkar verkligheten, varför det är viktigt att uppmärksamma de svenska diskurserna om asylsökandes rättighetsstatus.

Utefter mina resultat och denna diskussion ser jag att framtida forskning bör fortsätta analysera huruvida alla människor på Sveriges territorium uppfattas som rättighetssubjekt. Fokus bör ligga på olika politikområden kopplade till migrations, integrations- och välfärdspolitik för

¹³⁷ Kesby. 2012. s. 102-103.

¹³⁸ Borevi & Bengtsson. 2015. s.2607.

¹³⁹ Hagelund. 2020. s. 15.

¹⁴⁰ Hagelund. 2020. s. 8.

att utläsa om det finns fler områden där Sverige kan brista i sin syn på vem som är ett rättighetssubjekt, alternativt om vissa områden är väldigt tydliga med icke-medborgares rättighetsstatus som rättighetssubjekt. Det skulle även vara intressant att se framtida forskning på området ur ett intersektionellt perspektiv, det vill säga hur olika skiktningsskiktningar, som ålder och kön kan samvariera och kombineras,¹⁴¹ för att se om åtskillnad görs mellan olika icke-medborgare i huruvida de uppfattas som rättighetssubjekt. EBO-lagen kan även här vara en utgångspunkt eftersom den exempelvis som regel inte inkluderar medborgare i Europeiska Unionen och personer under 18 år. Finns det fler aspekter att ta hänsyn till än nationstillhörighet och ålder? Hur samspelar dessa åtskillnader med universalitetsprincipen? Att utläsa detta har betydelse i fråga om alla människors möjlighet att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i Sverige, speciellt idag efter att Sverige tagit en mer restriktiv hållning efter 2015.

¹⁴¹ Göran Ahrne. 2016. "Intersektionalitet" i *Ett delat samhälle. Makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2016. Edling, Christofer & Liljefors, Fredrik, (red.), Liber: Stockholm. s. 177-179.

Referenser

Akademiska publikationer

- Ahrne, Göran. 2016. "Intersektionalitet" i *Ett delat samhälle. Makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2016. Edling, Christofer & Liljefors, Fredrik, (red.), Stockholm: Liber.
- Arendt, Hannah. 2015. (1951: 1958: 1962) . *The Origins of Totalitarianism*. Scholar Select.
- Bacchi, Carol. 2009. *Analysing Policy: What's the problem represented to be?* Frenchs Forest, N.S.W. Pearson.
- Bak Jørgensen, Martin. 2012. Legitimizing policies: How policy approaches to irregular migrants are formulated and legitimized in Scandinavia, *Etikk i Praksis: Nordic Journal of Applied Ethics*, 6(2).
- Benhabib, Seyla. 2004. *The Rights of Others : Aliens, Residents, and Citizens*. The John Robert Seeley Lectures: 5. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bergström, Göran & Kristina Boréus. 2018. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur. s. 17-48.
- Bergström, Göran & Linda Ekström. 2018. "Tre diskursanalytiska inriktningar" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur. s. 253-304.
- Borevi, Karin & Bo Bengtsson. 2015. "The tension between choice and need in the housing of newcomers: A theoretical framework and an application on Scandinavian settlement policies". *Urban Studies* 52 (14).
- Bosniak, Linda. 2008. *The citizen and the alien: Dilemmas of contemporary membership*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

- DeGooyer, Stephanie, Alastair Hunt, Lida Maxwell & Samuel Moyn. 2018. *The right to have rights*. London; Brooklyn, NY: Verso.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ & marknad*. Stockholm: Wolters Kluwers.
- Gündoğdu, Ayten. 2014. *Rightlessness in an age of rights: Hannah Arendt and the contemporary struggles of migrants*. New York: Oxford University Press.
- Hagelund, Anniken. 2020. "After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden." *Comparative Migration Studies*, 8(1).
- Hernes, Vilde. 2018. "Cross-national convergence in times of crisis? Integration policies before, during and after the refugee crisis." *West European Politics*. 41(6).
- Johansson, Christina. 2005. *Välkomna till Sverige? : Svenska Migrationspolitiska Diskurser under 1900-Talets Andra Hälft*. Linköping Studies in Arts and Science: 344. Malmö: Bokbox.
- Kesby, Alison. 2012. *The Right to Have Rights: Citizenship, Humanity, and International Law*. [Elektronisk Resurs]. Oxford University Press.
- Marshall, T.H. & Tom Bottomore. 1992. *Citizenship and Social Class*. London: Pluton Press.
- Michelman, Frank I. 1996. "Parsing 'A Right to Have Rights.'" *Constellations: An International Journal of Critical & Democratic Theory* 3 (2).
- Nielsen, Amanda. 2016. *Challenging Rightlessness : On Irregular Migrants and the Contestation of Welfare State Demarcation in Sweden*. Linnaeus University Dissertations: 239. Linnaeus University Press.
- Salmonsson, Lisa & Daniel Hedlund. 2018. "Where Do We Go From Here? Challenges and Strategies Following Additional Asylum Policy Restrictions in Sweden (policy note)" . *Journal of Human Rights Practice*, 10 (3).
- Thorburn Stern, Rebecca. 2017. "Rättigheter för var och en? Om medborgarskap och territoriella gränser" i *Mänskliga Rättigheter i det Offentliga Sverige*. Lund: Studentlitteratur AB.

Övrigt

Europaparlamentets och rådets direktiv 2013:13:EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning). *Europeiska unionens officiella tidning*. L 180/96. 29 juni 2013. Hämtad från:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&qid=1589881226810&from=EN>.

Lindstam, Martin. "Polisens nya lista över utsatta områden". *SVT Nyheter*. 5/6- 2019 (3/6-2019). (Elektronisk)

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-presenterar-ny-lista-pa-sarskilt-utsatta-omraden>. Hämtad: 25/5-2019.

Novus Group International AB. *Rapport: Viktigaste politiska frågan*. 2020-02-28. (Elektronisk) <https://novus.se/wp-content/uploads/2020/03/novusviktigastefrgafeb2020v1.pdf>. Hämtad: 25/5-2019.

Proposition 2019/20:10. *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande*. (Elektronisk). Stockholm: Justitiedepartementet.

Riksdagens protokoll 2019/20:39. Onsdagen den 27 november.

SFS 1974:152. Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform. Stockholm: Justitiedepartementet L6.

SFS 1994:137. Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Stockholm: Justitiedepartementet L7.

Sjöborg, Adam. "Så tycker tidigare asylsökande om förändringarna i EBO-lagen". *SVT Nyheter*. 11/3-2020 (27/11-2019). (Elektronisk)

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/sa-tycker-uppsalaborna-om-ebo-lagen>.

Hämtad: 15/5-2020.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU11 *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande*.

SOU 2018:22. *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande*. (Elektronisk). Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

United Nations Treaty Collection. 18/5-2020. *Chapter IV: International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, New York, 16 December 1966*. (Elektronisk)

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-3&chapter=4&clang=_en. Hämtad: 18/5-2020.

Vienna Declaration and Programme of Action, UN Doc, A/CONF.157/23, 25 June 1993.